

Středoškolská odborná činnost

Obor č. 16 – historie



JUDr. Matěj Netval

humpolecký právník, překladatel a novinář

autor: Jiří Honzl

třída: 4. C

škola: Gymnázium Jihlava

kraj: Vysočina

šk. rok: 2007/2008

vedoucí práce: Mgr. Eva Hurychová

opravená verze

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracoval samostatně, a v *Seznamu pramenů a literatury* uvedl veškeré informační zdroje, které jsem použil.

V Jihlavě 6. 3. 2008

Podpis

Obsah

| | |
|----------------------------------|----|
| Resumé | 4 |
| Úvod..... | 6 |
| I. Dětství a studia | 10 |
| II. Ve východních Čechách | 13 |
| III. Právníkem v Humpolci | 15 |
| IV. Literát | 18 |
| Závěr..... | 21 |
| Poznámky | 23 |
| Seznam pramenů a literatury..... | 25 |
| Seznam příloh | 27 |
| Textové přílohy | 28 |
| Obrazové přílohy..... | 45 |

Resumé

Tématem mé středoškolské odborné činnosti je život a dílo humpoleckého právníka, novináře a překladatele JUDr. Matěje Netvala (1859–1947). Tato práce je prvním souhrnným textem zabývajícím se osobností pacovského rodáka a mého prapradědečka, který ale většinu života strávil v Humpolci.

Celá stať je rozdělena do čtyř kapitol, které se zabývají různými obdobími Netvalova života a jeho literární tvorbou. První kapitola nazvaná *Dětství a studia* popisuje Netvalův původ a stručně charakterizuje jeho rodiče. Jelikož se nezachovaly prameny dokumentující Netvalovo dětství, začíná mapování životních osudů budoucího právníka až od studií na klasickém gymnáziu. Informace o tomto období čerpané z vysvědčení a Netvalových vlastních vzpomínek jsou doplněny krátkou historií gymnázia, na kterém studoval, neboť tato škola byla vůbec první ryze českou v jižních Čechách. Dále následuje studium vysokoškolské, kterého se Netvalovi dostalo na právnické fakultě Univerzity Karlovy. To je opět doplněno stručnou historií univerzity v daném období.

Druhá kapitola se snaží popsat téměř desetileté období, kdy mladý právní koncipient pobýval ve východních Čechách. Jde asi o nejtajemnější období Netvalova života. Pramenů je velmi málo, a tak se mimo ověřených poznatků objevují i domněnky a hypotézy. Vlastní text kapitoly se věnuje počátkům Netvalovy právnické praxe, jeho stěhování v rámci regionu a jeho prokázané i předpokládané literární činnosti v této době.

Třetí kapitola se zabývá nejdelsí částí života JUDr. Matěje Netvala, kterou strávil v Humpolci, kam se stěhuje v roce 1897. V kapitole je nejprve popsán způsob získávání informací, které tentokrát z valné části pocházejí od pamětníků. Jsou zde nastíněny změny bydliště v rámci města a stručně se zmiňují o Netvalově právnické praxi. Dále se zabývám jeho literární činností v tomto období. Následují Netvalova ocenění, kterých se mu za jeho překladatelské a novinářské dílo dostalo.

Závěrečná kapitola *Literát* představuje souhrn jeho literární činnosti. Je členěna do tří oddílů, první se věnuje překladatelství, druhý tvorbě novinářské a třetí textům, které nelze zařadit ani do jednoho z předešlých.

Zdrojem informací, použitých při psaní této práce, se staly jednak materiály kriticky zpracované, jednak zcela nově nalezené prameny. Právě pramenů však bylo ve srovnání s již sepsanými texty mnohem více, vzhledem k tomu, že osudům této osobnosti se zatím nevěnovala žádná obsáhlejší práce. Jejich získávání bylo složité, neboť byly umístěny v

archivech v několika krajích republiky a navíc, mnohé cenné archiválie již podlely zubu času, jsou tedy navždy ztracené. *Závěr* se snaží přiblížit Matěje Netvala jako člověka a shrnout zjištěné skutečnosti a nastínit možnosti dalšího bádání.

Hlavním přínosem mé práce je fakt, že se zabývá zcela novým tématem, které zatím nebylo podrobena systematictějšímu bádání. Současně vytváří i základ pro budoucí autory, kteří by chtěli v práci pokračovat.

Úvod

V českých dějinách existuje mnoho osobností, které nějakým způsobem posunuly náš kulturní vývoj. Jména a životní osudy těch největších jsou známé celému národu, jsou jim věnovány dlouhé pasáže v učebnicích i vyčerpávající monografie. Ve stínu těchto velikánů v každé době stojí masa umělců, kteří sice jako takoví nejsou celonárodně významní, ale jako celek vnášejí kulturu i do nejdlehlších míst, ať už svojí vlastní tvorbou nebo propagací tvorby jiných. Tím přispívají nezanedbatelným dílem k celkové úrovni kultury ve své zemi. Mezi těmito jsou osobnosti dobře známé ve svém regionu. Jména dalších nesou popisné štítky ulic, aniž by někdo z obyvatel ještě věděl, o koho jde, ale přesto se zmínka o nich občas objeví v tisku nebo v souhrnných pracích o kultuře celého regionu. Poslední skupinu tvoří umělci zcela zapomenutí, jejichž jména a mnohdy i dílo dlí v archivech, na půdách domů jejich potomků, nebo jsou bohužel již ztracena. Právník, překladatel a novinář JUDr. Matěj Netval patří někam na rozmezí druhé a třetí skupiny.

Samotná cesta, kterou jsem se dostal až ke zpracování tohoto tématu, nebyla zcela přímočará. Když jsem se rozhodl využít možnosti vypracovat středoškolskou odbornou činnost, neměl jsem ani tušení, čemu bych se v jejím rámci měl věnovat. Bylo jen jasné, že se chci zabývat tématem spojeným s historií, která patří k mým zálibám a chtěl bych se jí věnovat i do budoucna. Prvním nápadem bylo prozkoumat historii středověké tvrze v obci Proseč poblíž Humpolce. To však ztroskotalo, jelikož tvrz byla již v minulosti popsána vyčerpávajícím způsobem. Tehdy mi na pomoc přišel můj dědeček pan Miroslav Hynek, který, když se o mém prvotním neúspěchu dozvěděl, mi vyprávěl o svém dědovi JUDr. Matěji Netvalovi. Následně mi věnoval i veškeré materiály, které o Matěji Netvalovi sám nastřádal. Bylo to několik starých fotografií většinou z období první republiky a protektorátu, výtisk Netvalova překladu hry *Francesca z Rimini* od italského preromantika Silvia Pellica, další tiskopis tentokrát Netvalova medailonu o tomto italském autorovi, několik dopisů, které můj dědeček napsal svému dědovi, smuteční oznámení o Netvalově úmrtí a rozhlasový projev pana profesora Pavla Zedníka, kantora na humpoleckém gymnáziu. Tímto začala cesta vedoucí až k mé práci.

Jak již bylo zmíněno v prvním odstavci, lidé na JUDr. Matěje Netvala ještě sice zcela nezapomněli, ale takový stav je již velmi blízko, a to rozhodně neoprávněně. Netval byl totiž ve své době uznáván i oceňován. Stal se nejen čestným občanem svého rodného Pacova, ale i

držitelem jednoho z nejvyšších italských vyznamenání, Řádu italské koruny. Účelem mojí práce je stav zapomínání na tohoto pacovského rodáka alespoň částečně změnit.

Motivací všeho bylo i to, že můj dědeček se velmi zajímá o rodinou historii a zvláště právě o svého děda Matěje Netvala. Už od začátku mým cílem nebyla masová propagace Nezvalovy osoby a jeho díla, ale snaha zaznamenat vzpomínky těch lidí, kteří si na Matěje Netvala ještě pamatují, a nalézt staré archivní materiály, které by vzpomínky potvrdily, doplnily či opravily. Vše pak utřídit a pokusit se vytvořit daleko rozsáhlejší portrét této osobnosti. Výsledkem není zcela vyčerpávající studie. To je nereálné vzhledem k mým časovým možnostem i povinnostem letošního maturanta. A proto se moje práce může stát základem pro možné budoucí badatele.

Mně samotnému jako osnova sloužil rozhlasový projev pana profesora Pavla Zedníka sepsaný v roce 1969 ke stodesátému výročí Netvalova narození (viz text. př. č. 1). Šlo zatím o nejobsáhlejší text věnovaný JUDr. Matěji Netvalovi.

Odrasovým můstkem na začátku mého bádání byly již sebrané informace, na kterých bylo možné dále stavět. Prvním kamínkem mozaiky byl právě rozhlasový projev profesora Zedníka. Další kamínky tvořily vzpomínky Netvalova vnuka a mého děda Miroslava Hynka. V této začáteční fázi práce se mi ale podařilo objevit ještě dva prameny. Prvním z nich, a pro práci vůbec nejpřínosnějším, byla Netvalova pozůstalost uložená v pacovském Muzeu Antonína Sovy. Tato pozůstalost se do Netvalova rodiště dostala, když právník a překladatel, tehdy žijící v Humpolci, v roce 1947 zemřel. Jeho pohřbu se účastnila i delegace z Pacova, které byla pozůstalost po pohřbu věnována, jelikož Netvalovi tehdy žijící potomci o ni neprojevíli zájem. Dalším objeveným zdrojem, ze kterého jsem čerpal ve své práci, byly informace zjištěné RNDr. Alexandrem Kasalem, DrSc., dalším vnukem Matěje Netvala. Ten v souvislosti se snahou sestavit svůj rodokmen zaznamenal na psacím stroji vzpomínky Netvalovy dcery, své matky Marty Kasalové, rozené Netvalové (viz obr. př. č. 1).

Moje pátrací úsilí se v tu dobu zaměřilo na potvrzování vzpomínek pamětníků. Snažil jsem se nalézt i zcela nové informace, a to mě zavedlo do archivů na různých místech republiky. JUDr. Matěj Netval je sice spojen hlavně s Vysočinou, ale během svého života pobýval i na jiných místech jako v Praze, kde studoval, nebo v Náchodě a Českém Brodě, kde určitou dobu žil a provozoval svoji praxi. Krátký čas zřejmě také pobýval v Byšicích u Mělníka. Vzhledem k tomuto stěhování bylo mnohdy složité vůbec nalézt místo, kde jsou hledané archiválie uloženy. Někdy se to nepodařilo vůbec, jako v případě Netvalova pobytu v Byšicích, na který lze tedy usuzovat pouze podle Netvalovy korespondence, v níž je uvedeno i jeho bydliště. Možné zmínky v místních kronikách zatím nebyly prověřeny. Přesto

jsem objevil mnohé zajímavé skutečnosti, které se staly součástí této práce. Je také nutné zmínit to, že ačkoli hledání pramenů bylo složité, v samotných archivech jsem se setkal se vstřícností a ochotou všech oslovených pracovníků. I tak ale heuristika zabrala velkou část času, který jsem věnoval středoškolské odborné činnosti.

Při psaní jsem se setkal i s kriticky zpracovanými zdroji, tedy s historickou literaturou, které jsem využil například v pasáži o rozdělení pražské univerzity na českou a německou část, v odstavci o Jirsíkově gymnáziu nebo v při psaní textových příloh o italských preromanticích. Všechny použité tituly uvádím v *Seznamu použité literatury a pramenů*. Avšak těžiště mé práce spočívalo ve zpracování kriticky nezhodnocených pramenů, které jsem musel zasadit do již známých kontur.

Při bádání jsem se však setkal s několika problémy. Prvním a asi nejzásadnějším byla nedostupnost mnohých pramenů. Ty byly buďto již zničené (např. informace o Netvalově pobytu v Náchodě) nebo poškozené natolik, že jsem k nim nedostal přístup (např. poškozené ročníky *Národních listů*) nebo se je vůbec nepodařilo dohledat (např. informace o právnické praxi v Humpolci). Práci mi znesnadňovalo a hlavně prodlužovalo to, že prameny byly uloženy ve vzdálených archivech v různých krajích republiky. Během zpracování se ukázalo mnohdy jako velmi obtížné zařadit nové informace do kontextu vzpomínek pamětníků. Například přesná datace jednotlivých změn v Netvalově životě.

Celé téma jsem rozdělil do čtyř kapitol. První popisuje Netvalovo dětství a studentská léta, druhá se zabývá jeho pobytem ve východních Čechách a třetí líčí závěr jeho života v Humpolci. Čtvrtá kapitola se snaží o přehledné shrnutí jeho literární a překladatelské tvorby, která je v předchozích kapitolách zmiňována v rámci Netvalových životních osudů. Jako osobitého člověka a hrdinu drobných příběhů představuji Matěje Netvala v *Závěru* a nabízím zde další možnosti k hlubšímu bádání. Práce je opatřena poznámkovým aparátem a textovými i obrazovými přílohami. Mezi nimi jsou i krátké medailony dvou představitelů italského preromantismu, kteří se stali předmětem Netvalovy překladatelské činnosti. Jsou jimi Silvio Pellico (viz text. př. č. 2) a Ugo Foscolo (viz text. př. č. 3).

Na závěr bych ještě rád poděkoval těm, kteří mi s prací pomáhali a bez kterých by bylo její dokončení nemyslitelné. Jsou jimi jednak blízcí příbuzní pan Miroslav Hynek, který mě přivedl k tomuto tématu, dále pan Alexandr Kasal, pak i pracovníci Muzea Antonína Sovy v Pacově a samozřejmě pracovníci všech archivů, se kterými jsem byl v kontaktu, mezi nimi bych zvláště zmínil pracovníky Státního okresního archivu Českých Budějovicích a pracovníky Archivu Univerzity Karlovy. Ještě bych chtěl poděkovat Mgr. Evě Hurychové za vedení mé středoškolské odborné činnosti.

Nyní se však přenesme do roku 1859, roku, kdy Darwin uveřejnil spis *O výběru druhů přírodním výběrem*, v němž podal svou teorii evoluce. Do roku, kdy Ferdinand Lesseps začíná se stavbou Suezského průplavu a kdy podunajská knížectví Valašsko a Moldavsko se spojují v personální unii. Do roku, kdy rostou protirakouské boje za národní jednotu v Itálii. Dochází k povstání v Parmě, Modeně, Toskánsku i jinde. Rakousko odpoví vojenským útokem proti Sardinskému království. Přenesme se do roku, kdy v Praze zemřel český dramatik Václav Kliment Klicpera a ve Vídni rakouský politik a diplomat Klement Wenzel Nepomuk Lothar, kníže Metternich, a kdy byl Alexander Bach propuštěn z úřadu ministra vnitra. Přesuneme se do roku, kdy se narodil nejen např. Karel Václav Rais, ale i Matěj Netval.

I. Dětství a studia

Matěj Netval se narodil 4. února 1859¹⁾ v soukenické rodině ve městě Pacově na Českomoravské vrchovině. Pacov byl v té době jedním ze soukenických center v českých zemích, soukeníci zde byli nejpočetněji zastoupeným řemeslem.

Netvalova rodina nebyla ani malá, ani příliš početná. Jeho otec Fabian Šebestián Netval (*7.8.1827, †22.3.1897) byl dvakrát ženatý. Se svou první ženou Terezií měl tři děti. Kromě Matěje Netvala měl ještě dceru Josefu a syna Františka²⁾. S první manželkou se rozvedl a poté, co se znovu oženil, se s rodinou už příliš nestýkal a o jeho životě po rozvodu už není nic známo³⁾.

Matka Matěje Netvala, Terezie Netvalová rozená Dvořáková (*19.10.1827, †1881), pocházela z mlynářské rodiny z Peřinkova mlýna u Velké Chyšky poblíž Pacova. Budova mlýna stojí dodnes. Se svými dětmi měla dobré vztahy, a to hlavně s Matějem, na kterého měla velký vliv. Na základě jejího přání šel po maturitě studovat teologii. Po rozvodu s Fabianem Netvalem se Terezie Netvalová přestěhovala za svým synem Matějem do Prahy, kde dožila v jeho bytě v Košířích⁴⁾.

O dětství Matěje Netvala se nezachovaly žádné vzpomínky pamětníků ani jiné prameny, jako například dopisy či jiné listiny, a tak se můžeme jen domnívat, že vedl zcela normální život dítěte tehdejší střední vrstvy. V Pacově také nejspíš začal chodit do školy, a zřejmě proto, že se dobře učil, se rodiče rozhodli, že jej pošlou k dalšímu studiu na gymnázium.

Nejstarší doložené informace o Matěji Netvalovi se týkají právě až jeho gymnaziálních let. Nejprve studoval v Táboře, a to od roku 1872. Tam ale zůstal jenom rok, pak přestoupil na klasické gymnázium v Českých Budějovicích⁵⁾. To bylo založeno roku 1868 jako první ryze české gymnázium na jihu Čech. Zpočátku zde mělo být zřízeno gymnázium státní, to však bylo zamítnuto, a tak nezbývala jiná možnost než založit gymnázium soukromé. Tohoto úkolu se zhostil nadšený vlastenec, českobudějovický biskup Jan Valerián Jirsík, po kterém se gymnázium v současnosti jmenuje. Stejněho roku, jako bylo gymnázium založeno, se začalo s výukou. Provozování gymnázia bylo však finančně příliš náročné, a tak muselo být znovu požádáno o zřízení státního gymnázia. Žádost byla tentokrát úspěšná a školu začal roku 1871 financovat stát⁶⁾. Již v prvních letech fungování gymnázia byl o výuku na něm obrovský zájem a jedním z jeho studentů se stal i mladý Matěj Netval.

Zde Netval studoval sedm let až do maturity. Během této doby žil v chlapeckém semináři. Na biskupa Jana Jirsíka vzpomíná i v jednom ze svých fejetonů *Jak na nás pan biskup Jirsík vyžrál* (viz text. př. č. 4).

Při studiu na gymnáziu rozhodně nepatřil mezi nejlepší žáky. V přírodovědných předmětech příliš neexceloval, avšak mnohem lepší byl v humanitních předmětech, kde dosahoval mnohem lepšího hodnocení. Již na gymnáziu studoval tři cizí jazyky a to němčinu, latinu a řečtinu. Kdy se setkal poprvé s italštinou, ze které později překládal, není jasné. Domnívám se však, že v poslední ročnících gymnázia se již musel italsky učit, asi mimo povinný studijní program. Matěj Netval v roce 1880 odmaturoval s vyznamenáním, přestože byl na maturitním vysvědčení ohodnocen dostatečnou z němčiny⁷⁾ (ta mu ostatně dělala menší problémy po celou dobu jeho studia). Po maturitě mu byla otevřena cesta ke studiu na universitě.

Na přání své matky začal v Praze na tehdejší Universitě Karlo-Ferdinandově studovat teologii, jejíž fakulta měla tehdy sídlo v budově Klementina. Vyučovalo se výhradně německy. Na vysokou školu nastoupil hned po maturitě a začal studovat v zimním semestru 1880/81⁸⁾. Zde se Matěj Netval začal zajímat o italskou literaturu a zahájil také svou kariéru překladatele, když přeložil knihu pamětí italského spisovatele Silvia Pellica *Z mých žalářů*. Na teologické fakultě však zůstal pouze 3 semestry. Po smrti své matky, která zemřela pravděpodobně na konci roku 1881⁹⁾, přestoupil Matěj Netval na právnickou fakultu, kde začal studovat hned v následujícím letním semestru 1882¹⁰⁾. Po smrti matky se také Netval přestěhoval ze svého bytu v Košířích na levém břehu Vltavy, do bytu na Starém Městě, konkrétně do ul. Liliengasse č.25 (dnes Liliová ulice).

Jakmile ukončil na právech první semestr, odehrála se v jeho studijním životě další velká změna. Netýkala se ale jen jeho samotného, ale celé univerzity. Toho léta totiž zanikla společná česko-německá Karlo-Ferdinandova universita. Na jejím místě vznikly univerzity dvě, jedna německá (Německá universita Karlo-Ferdinandova) a druhá česká (Česká universita Karlo-Ferdinandova), na které pokračoval ve studiu i Matěj Netval. Rozdělování univerzity začalo už v roce 1848, kdy se čeština stala dalším vyučovacím jazykem vedle němčiny. V důsledku tohoto ustanovení se začal prohlubovat vliv Čechů na univerzitě a to vedlo u německých profesorů a studentů k obavám z počestění univerzity. Tyto obavy vyvrcholily požadavkem Němců na její rozdělení. Tomuto aktu se Češi snažili zabránit, protože se obávali nerovnoměrného rozdělení majetku univerzity. To se jim dařilo až do roku 1882, kdy byla universita přes veškeré snahy definitivně rozdělena. Obavy o majetek se však

naplnily a Česká universita Karlo-Ferdinandova začínala svou existenci téměř z ničeho, jediné čeho se jí dostávalo byli čeští profesori, kteří téměř všichni na univerzitu přestoupili¹¹⁾.

Matěj Netval tedy začínal své studium na české univerzitě ve špatných studijních podmínkách, což nemohlo být vůbec lehké. V této době se také opět přestěhoval, a to do Klementina, které po rozdělení připadlo české části univerzity. Na univerzitě se tehdy vyučovala celá řada předmětů jako statistika, řízení soudních procesů nebo psychologie. Zvláštní důraz se také kladl na historické předměty, jako byly například předměty „O dějinách Rakouska a pramenech jejich“ nebo „Římský civilní proces“, které ve studiu zabraly celé tři semestry. Mezi profesory Matěje Netvala patřily i mnohé významné osobnosti. Byl to například i budoucí první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk, který dostal v roce 1882 na univerzitě post mimořádného profesora. Masaryk Netvala vyučoval v předmětu nazvaném „Humeova filosofie náboženství“¹²⁾. Matěj Netval univerzitní studium úspěšně dokončil a v roce 1885 se stal právníkem ovšem bez doktorského titulu, který tehdy k provozování právníckého povolání nebyl nutný. Titul JUDr. získal až v roce 1893 po složení rigorózních zkoušek¹³⁾.

II. Ve východních Čechách

Následující kapitola se bude věnovat etapě života JUDr. Matěje Netvala ohraničené z jedné strany polovinou osmdesátých let devatenáctého století, kdy se z Netvala studenta stává Netval právník, a ze strany druhé jeho přestěhováním do Humpolce v roce 1897.

Vůbec první zprávy o Matěji Netvalovi z období spojeného s východními Čechami pocházejí z jeho korespondence, kterou adresoval do redakce časopisu *Květy*, na jehož tvorbě se tehdy podíleli i někteří Lumírovci, například Jaroslav Vrchlický. Z těchto dopisů bylo možné vyčíst některé zajímavé poznatky (viz text. př. č. 7-9). V prvním dopise datovaném do 21. srpna 1884 se Netval podepsal jako právník v Červeném Kostelci u Náchoda. Tato informace však koliduje s faktem, že Netval v roce 1884 ještě prokazatelně studoval na Právnické fakultě University Karlovy. Z toho lze usuzovat, že se mohlo jednat například o studentskou praxi. Mohl zde bydlet i u svého bratra, který žil v Červeném Kostelci.

Další dva následující dopisy z října a listopadu 1884 však udávají jinou adresu. Matěj Netval se tentokrát podepisuje jako právník a vychovatel v Byšicích u Mělníka. O Netvalově vychovatelské činnosti se můžeme dozvědět i z jiných zdrojů. Těmi jsou rozhlasový projev pana profesora Pavla Zedníka, který byl napsán k příležitosti 110. výročí Netvalova narození a ze vzpomínek pana Miroslava Hynka, vnuka Matěje Netvala. Také z nich vyplývá, že Netval byl vychovatelem dokonce i u šlechtických rodin. Na základě těchto zdrojů je možné usuzovat, že se Matěj Netval věnoval vychovatelství jak před ukončením studia, tak bezprostředně po něm. Zatím jedinou stopou vedoucí k místu, kde toto povolání vykonával, jsou právě jeho dopisy. Po zjištění, že v době, kdy působil jako vychovatel, pobýval v Byšicích, jsem prozkoumal i možnosti, kde by zde mohl jako vychovatel působit. Přímě v Byšicích se nachází zámek. Domníval jsem se, že právě tam bylo místo jeho působení. Na základě dotazu do Oblastního archivu v Mělníku mi bylo sděleno, že uvedený zámek patřil rodu Lobkoviců, ale sídlilo zde jen úřednictvo místního cukrovaru. Přímě v Byšicích jako vychovatel asi nepůsobil, nabízí se tedy další možnost v blízkém okolí, a to je zámek v nedaleké obci Liblice. V současné době je tento objekt využíván jako soukromé kongresové centrum. V 19. století byl v majetku rodu Thun-Hohensteinů. Domněnku o působení v Liblici se mi pro nedostatek času nepodařilo prověřit.

Obsah dopisů se týká Netvalovy překladatelské činnosti. Matěj Netval se v dopisech snaží apelovat na nejmenovaného redaktora časopisu *Květy*, aby se vyjádřil k jeho žádosti o uveřejnění svého překladu *Francescy z Rimini* od Silvia Pellica. Bohužel dopis nebo jiná

zpráva, která by potvrzovala nebo vyvracela uveřejnění Netvalova překladu, se nedochovala. Avšak z redaktorovy neochoty odepsat lze usuzovat, že k uveřejnění nedošlo. Dopisy současného čtenáře také upoutají vytříbeností jazyka a bohatstvím přívlastků, které Netval používá.

Jak již bylo řečeno, Matěj Netval se po skončení studií stal právníkem, prozatím bez doktorského titulu. Když skončil s povoláním vychovatele, přestěhoval se do Českého Brodu, kde si zřídil první praxi jako advokátní koncipient. V tomto městě se kromě právníckého povolání uplatnil i jako novinář. Roku 1886 v Českém Brodě redigoval místní časopis *Českobrodské listy*¹⁴⁾. Další informace o jeho pobytu v Českém Brodě nejsou známy.

Po několika letech se právní koncipient Matěj Netval přestěhoval do Náchoda. Rok tohoto přestěhování nebylo bohužel kvůli poškození archiválií možné přesně zjistit, avšak první ověřitelný rok jeho pobytu v Náchodě je 1891, kdy místní městský úřad korespondoval s úřady v oblasti jeho bývalého bydliště ve věci Netvalovy vojenské daně¹⁵⁾. V Náchodě se také z právního koncipienta Matěje Netvala stal JUDr. Matěj Netval, a to když složil v Praze rigorózní zkoušku, po které mu byl tento titul udělen. Na univerzitě byl zapsán do matriky doktorů¹⁶⁾.

Další radostná událost Netvala potkala o rok později, přesně 24. listopadu 1894, kdy se oženil s Vilemínou Noskovou¹⁷⁾. Vilemína pocházela z náchodské obchodnické rodiny a byla o patnáct let mladší než její manžel. Doložitelná doba pobytu Matěje Netvala v Náchodě končí rokem 1894, právě okamžikem svatby. Jelikož se zdroje nezmiňují o jiném bydlišti, dá se proto usuzovat, že manželé bydleli v Náchodě až do roku 1897, kdy se přestěhovali do Humpolce¹⁸⁾.

Literární a novinářská tvorba Matěje Netvala v této době není také dobře zmapovaná. Z oboru novinářství se uchovala v projevu P. Zedníka jen kusá zmínka o jeho působení v *Českobrodských listech*. Jak již bylo řečeno, v roce 1897 se Netval přestěhoval do Humpolce, kde žil dalších padesát let.

III. Právníkem v Humpolci

Poslední období Netvalova života bylo ve znamení útlumu jeho činnosti literární a novinářské, a naopak se zde více věnuje právnické profesi.

Tato etapa je zcela odlišná i z hlediska bádání. Hlavní změnou je možnost použití pamětnických vzpomínek, které mimo jiné poskytují i obraz běžného života Matěje Netvala. Z největší části jde o vzpomínky vnuka Matěje Netvala, pana Miroslava Hynka, který podává vzpomínky nejen své, ale i své matky Mileny, nejmladší Netvalovy dcery, která mu o dědečkovi často vyprávěla. Dalším zdrojem vzpomínek jsou poznámky sestavené Netvalovým dalším vnukem, panem RNDr. Alexandrem Kasalem, DrSc., který je zaznamenal pro potřebu sestavení rodokmenu, k čemuž nakonec nedošlo. Tyto poznámky jsou většinou pořízeny ze vzpomínek Kasalovy matky Marty Kasalové, Netvalovy druhé dcery (viz obrazová příloha č. 1.).

V době, kdy se Netval přestěhoval do Humpolce, zde působil pouze jeden právník. Možnost uplatnění tedy byla slibná. Netvalovi zpočátku bydleli v lékárně na humpoleckém Dolním náměstí. Zde se také narodila Netvalova první dcera Marie. To bylo pouze rok po přistěhování v roce 1898. Nedlouho poté se v rámci města opět stěhovali. Tentokrát bydleli v domě, který nebylo možno přesně určit, měl však stát blízko humpoleckého kostela, což není daleko od předchozího bydliště. Zde se Netvalovým narodily další tři děti, Miroslav (1901), Marta (1904) a Milena (1908)¹⁹⁾.

Nakonec si však Netvalovi mohli dovolit vlastní bydlení. Matěj Netval tehdy koupil relativně velký pozemek na okraji Humpolce (viz obr. př. č. 2). Tomuto pozemku se říkalo Ohrada. Dnes je to zastavěný prostor rozdělený na několik parcel. Celý pozemek je nyní ohraničen ulicemi Školní, Hálkovou a Masarykovou. Dnes tu stojí například humpolecké zdravotnické centrum a pomník prezidenta Masaryka. V Netvalově době šlo o volnou parcelu a první stavba, která zde byla postavena, je právě Netvalova vila, která se dnes nachází ve Školní ulici (viz obr. př. č. 3). Vilu Netvalovi, podle vzpomínek jeho vnuků, postavil humpolecký stavitel Ehrlich. Netval musel být tehdy již velmi dobře finančně zajištěný, jak jinak by si mohl dovolit koupit velkého pozemku a stavbu prostorné dvoupodlažní vily. Není však známo, zda veškeré potřebné finanční prostředky pocházely pouze z právnické činnosti nebo i z jiných aktivit.

Je ovšem jisté, že JUDr. Matěj Netval byl v Humpolci jako právník velmi uznáván, což dokládá i fakt, že byl v roce 1914 přizván k ražení tzv. „nouzovek“. Na začátku první světové

války totiž začalo město Humpolec trpět nedostatkem drobných mincí, což bylo způsobeno tím, že lidé si doma tyto mince schovávali. To vyvolalo jejich nedostatek v obchodech. Městské zastupitelstvo společně se spořitelnou a obchodním grémiem přistoupilo k ražení nouzových mincí (výše uvedených „nouzovek“), které měly tento zmíněný nedostatek vyrovnat. K aktu ražby byli přizváni nejen zástupci jmenovaných subjektů, ale i další významní obyvatelé města, mezi nimiž byl i JUDr. Matěj Netval (viz obr. př. č. 4).

Svou právní kancelář si zřídil nedaleko svého prvního bydliště na humpoleckém Dolním náměstí v domě, ve kterém dnes sídlí stavební úřad. Kancelář se nacházela v prvním patře a byla dvoupokojová. V pozdějších letech mu v právnické praxi pomáhala i jeho dcera Marta, která v kanceláři pracovala jako jeho sekretářka. JUDr. Matěj Netval byl právník silně sociálně cítící. Pomáhal i chudší klientele a své zákazníky se často snažil usmířit mimosoudní cestou, než aby jim radil soudit se. Tím však ale přicházel o finanční odměnu spojenou s vedením procesu.

Mimo své povolání se však nadále zabývá novinářskou a literární činností. Zda psal již před válkou nevím, o tom zprávy neexistují, ale z období první republiky se dochovalo několik příkladů jeho tvorby. Matěj Netval věnuje hlavně příležitostnému publikování pro regionální periodika. V *Českomoravských listech* zveřejňoval své fejetony inspirované jeho vlastním životem nebo jeho právnickou profesí. Do dalších novin píše také tzv. soudničky²⁰⁾, které byly tehdy oblíbené.

Dále se také věnuje svým oblíbeným italským preromantikům, které již nepřekládá, ale věnuje se jejich propagaci. V roce 1920 již podruhé vydal svůj překlad *Francescy z Rimini* od Silvia Pellica²¹⁾. Toto vydání však nemělo velký úspěch a většina tisků zůstala ležet ladem u Netvala na půdě. Další prací, která se týká Silvia Pellica, je Netvalův medailon o tomto spisovateli²²⁾, jenž byl Netvalem vydán ku příležitosti stého výročí uvěznění Silvia Pellica na Špilberku. Tam byla roku 1922 uspořádána italská národní pouť za účasti členů italské vlády, jmenovitě např. ministr války di Scalea. Součástí těchto oslav bylo i divadelní zinscenování *Francescy z Rimini* v Národním divadle v Brně podle Netvalova překladu.²³⁾

O rok později se Matěj Netval dočkal prvního a zároveň největšího ocenění své překladatelské tvorby. Tímto oceněním bylo jmenování rytířem Řádu italské koruny, které mu bylo uděleno roku 1923 za jeho překlady italským králem Viktorem Emanuelem III. (viz obr. př. č. 5). Tato medaile patří k nejvyšším italským vyznamenáním. Řád byl založen roku 1868 po italském připojení Benátska a byl udělován jak domácím, tak zahraničním osobnostem, které si vysloužily uznání italského národa, ať to bylo v činnosti vojenské nebo i civilní. Na samotné medaili je zobrazena lombardská koruna užívaná ke korunovaci římsko-německých

králů, kteří se vydali na římsou jízdu²⁴⁾. JUDr. Matěj Netval tehdy dosáhl vrcholu uznání za svého života.

V následujících letech se ale musel vyrovnat se ztrátou své manželky Vilmy, která zemřela v roce 1925. Velkým problémem začala být Netvalova špatná finanční situace, která byla zapříčiněna z jedné strany špatnými investicemi do vydávání svých překladů a prací, z druhé strany malou výdělečností jeho právnické praxe, způsobenou Netvalovým sociálním cítěním popsaným v předešlých odstavcích. Kvůli tomu musel přistoupit k postupnému rozprodávání svých pozemků, které mu poskytovaly další finanční prostředky. Někdy na počátku třicátých let také kvůli vysokému věku končí s právnickou praxí.

V roce 1936 se JUDr. Matěj Netval dočkal ještě jednoho aktu uznání, to když byl jmenován čestným občanem svého rodného Pacova. Se jmenováním je spojen i vznik první práce, která se zabývá Netvalovým dílem. Šlo o projev sepsaný k této příležitosti neznámým představitelem města²⁵⁾.

Netval žil ve své vile v Humpolci až do začátku druhé světové války, kdy se jeho finanční situace dostala do kritického stavu stejně jako jeho zdraví, které se rychle zhoršovalo, trpěl manio-depresivními stavy. To nakonec Matěje Netvala přinutilo, aby prodal svůj dům a za peníze získané z prodeje se přestěhoval do domova blahoslavené Bronislavy v Humpolci, který byl veden řádovými sestrami z Olomouce²⁶⁾. Zde Matěj Netval prožil celou válku i léta po ní. Za války ještě stihl napsat své poslední literární dílko, jímž je báseň věnovaná řádovým sestrám, které o něj pečovaly. Báseň nese název *Epištola* a byla sepsána k Novému roku 1944 (viz text. př. č. 12). Pomocí metafory vyjadřuje, jak cenné je v lidském životě štěstí, které přirovnává ke zlatému ptáku.

JUDr. Matěj Netval zemřel 23. srpna 1947 ve věku 88 let. Pohřeb se konal 26. srpna na humpoleckém hřbitově za účasti oficiální delegace pacovských občanů, kteří přednesli smuteční řeč²⁷⁾.

IV. Literát

Tvorbu Matěje Netvala můžeme rozdělit do tří okruhů. Prvním z nich je okruh překladatelství a zahrnuje asi nejvýznamnější část jeho díla, a to překlady děl italských preromantiků. Druhou částí je Netvalova novinářská tvorba. A konečně třetí částí jsou dvě díla Matěje Netvala nezařaditelná ani do jednoho ze dvou předcházejících oddílů. Jde o medailonek o Silviu Pellicovi a báseň *Epištola*, složenou k Novému roku 1944.

JUDr. Matěj Netval se ve své překladatelské práci, jak již bylo výše uvedeno, věnoval dvěma předním představitelům italského preromantismu, kterými jsou Ugo Foscolo a Silvio Pellico. Je jedním z málo, kdo je překládal a propagoval jejich dílo. V tomto kontextu je Netvalovo jméno uvedeno např. v *Ottově slovníku naučném* u hesla Silvio Pellico²⁸⁾.

Někdy v době, kdy končil studium na gymnáziu a začínal studovat v kněžském semináři, se začal zajímat o antickou a italskou literaturu. Ugo Foscolo a Silvio Pellico ho zaujali snad svými životními osudy, snad svým silným vlastenectvím a v jejich překladech mohl mladý teolog vidět možnost poskytnout vzor českému národu. Jeho překladatelskou prvotinou, ještě v dobách studia kněžského semináře, byla kniha *Z mých žalářů* (1882), což jsou vzpomínky S. Pellica na jeho věznění na Špilberku, kam se dostal kvůli svým názorům a snahám o osvobození části severoitalských území z rakouské moci. Netval také napsal ke knize předmluvu, ve které vylíčil životní peripetie italského spisovatele. Snad tak chtěl vyjádřit nesouhlas s politikou rakousko-uherské vlády. Překlad Netvalovi vyšel nákladem Cyrilometodějské knihtiskárny v Praze.

Následně se opět věnoval Silviu Pellicovi a přebásnil jeho vrcholné dílo, hru *Francesca z Rimini* (1885 a 1920)²⁹⁾. Ta je italskou národní hrou, protože v ní Pellico prostřednictvím postav, především postavou Paola, vyjadřuje svou hlubokou lásku k vlasti. Dějovou linii vlastního příběhu tvoří milostný vztah Paola a Francescy, která si má ale vzít jeho bratra. Milenci jsou však odhaleni a oba jsou zabiti. Netval se svůj překlad pokusil uveřejnit v roce 1884 v časopise *Květy*, avšak neúspěšně. Nakonec jej vydal vlastním nákladem o mnoho let později v roce 1922 v Humpolci a věnoval toto vydání památce Jaroslava Vrchlického, se kterým se osobně znal a který byl jeho překladatelským vzorem. Netvalův překlad u nás nebyl příliš úspěšný, oproti tomu v Itálii byl hodnocen velmi kladně a Netval za něj byl vyznamenán nejvyšším italským vyznamenáním té doby, Řádem italské koruny. Samotná hra se hrála v roce 1922 v brněnském Národním divadle u příležitosti stého výročí uvěznění Silvia Pellica na Špilberku.

Kromě Silvia Pellica měl Netval v oblibě i dalšího italského preromantika Uga Foscola, kterého k nám překladatelsky uvedl Jaroslav Vrchlický. Tento literát byl Netvalovým přítelem již za studií, a tak inspirován jeho příkladem, přetlumočil Netval do češtiny Foscolův román *Poslední listy Jakuba Ortise* (1883). Kniha je psána formou dopisů. Hlavním hrdinou je italský vlastenec, který trpí nesvobodou vlasti a neopětovanou láskou. V příběhu se částečně zrcadlí osudy samotného Foscola. Kniha je také inspirována Goethovým *Utrpením mladého Werthera*. Hlavní hrdina nakonec spáchá sebevraždu. Toto dílo vydal v pražském knihkupectví I. L. Kobrova.

Matěj Netval byl ve své době odborníkem na zmíněné italské autory, což dokazuje i fakt, že svému příteli Jaroslavu Vrchlickému pomohl opravit chybu v jeho souboru italské poezie, *Poesie italská nové doby (1782 – 1882)*³⁰⁾. Netval Vrchlického upozornil na chybné autorství jedné překládané básně, kterou Vrchlický připisoval Pellicovi, ta však patří do díla jednoho jeho méně známého spolupovězňe ze Špilberku.

Zároveň s překládáním se Matěj Netval věnuje tvorbě novinářské. Začíná již ve studentských letech. Jako vysokoškolský student se měl uplatnit jako redaktor *Národních listů*, časopisu mladočeské strany³¹⁾. Tuto pamětnickou informaci však nebylo možné ověřit, protože velké množství čísel *Národních listů* z doby Netvalových studií, tedy let 1880 až 1885, se nedochovalo, jsou poškozené nebo nepřístupné k bádání. Po skončení studií se Matěj Netval snaží uplatnit v regionálních časopisech. V době, kdy žil v Českém Brodě, redigoval regionální časopis *Českobrodské listy*. Jiné důkazy o jeho novinářské činnosti z doby, kdy pobýval ve východních Čechách, se nepodařilo nalézt. V Humpolci se novinářině věnuje již pouze příležitostně. Přispívá svými fejetony a soudničkami do regionálních novin. Těmi byly odnože *Českomoravských listů*, *Humpolecký týdeník* a *Čáslavsko-kutnohorský obzor*. Mně se podařilo nalézt dva z jeho článků. Jsou jimi fejeton „*Jak na nás pan biskup Jirsík vyzrál*“³²⁾, kde Netval vzpomíná na středoškolská léta, vlastně drobná příhoda, kdy se studenty poobědval sám biskup Jirsík (viz text. př. č. 4), a soudnička „*Něco o maření exekuce*“, která pojednává o jednom Netvalově případě, kdy bylo v rámci exekuce zabaveno i živé prase. (viz text. př. č. 13). Pavel Zedník se ve svém projevu také zmiňuje o časopisu *Hlasy od Želivky*.

Posledním oddílem Netvalovy literární činnosti jsou texty nezařaditelné do žádné z předchozích kategorií.

Prvním textem je Netvalův medailon o Silviu Pellicovi. Byl vydán ku příležitosti stého výročí uvěznění italského spisovatele na Špilberku. Text vydal Matěj Netval vlastním nákladem. Medailon nese název *Silvio Pellico, slavný básník italský, vězeň špilberský*. Jde vlastně o krátký životopis se zamyšlením nad nastávajícími oslavami³³⁾.

Druhé dílko je Netvalovým vůbec posledním textem, jedná se o báseň *Epištola* složenou pro sestry řádu sv. Norberta, které o Matěje Netvala pečovaly v posledních letech života. Báseň byla napsána ku příležitosti začátku roku 1944 (viz text. př. č. 12)³⁴.

JUDr. Matěj Netval se snažil svou tvorbou přispět k posílení národního sebevědomí v rámci Rakouska-Uherska, přiblížit zahraniční literaturu české veřejnosti, ale i potěšit běžného čtenáře nápaditě napsaným fejetonem. Bohužel se mnohdy jeho úsilí minulo účinkem. Například z jeho vlastního vydání *Francescy z Rimini* se prodalo jen několik kusů.

Závěr

Současně s rekonstrukcí Netvalovy profesní dráhy se mi podařilo proniknout i do Netvalova soukromého života a částečně poznat i jeho osobnost, a to hlavně díky vzpomínkám jeho potomků.

Jak dokládají rodinné fotografie (obr. př. č. 8 – 10), JUDr. Matěj Netval byl vyšší štíhlé postavy, jeho výrazným rysem byl hustý knír. Na veřejnosti vystupoval vždy s grácií až aristokraticky. Snažil se vypadat stále upraveně a elegantně. Nosil pěkné obleky a nikdy se neobešel bez klobouku a hůlky. Jeho elegance se projevovala i v rukopisu, který byl úhledný až krasopisný (viz text. př. č. 8 – 10 a 12). Slovy jeho vnuka Miroslava Hynka: „Maminka říkala, že když byl děda vychovatelem, tak načichl zámeckými mravy.“ Z této doby mu snad zůstala i náklonnost k červenému vínu, na které si velmi rád zašel do vinárny paní Čížkové v Humpolci.

Žil společenským životem a často se angažoval ve veřejném dění, své názory prosazoval rázně i za cenu konfliktů. Přesto, že nebyl žádným knihomolem, byl velmi sečtělý. Také rád cestoval, a to hlavně do své milované Itálie, kterou navštívil několikrát i se svým synem Miroslavem. Při výchově dětí byl velmi přísný až pedantský, ale spravedlivý, což poznal i malý Mirek, když se u něj doučoval krasopisu. Přesto, že se Matěj Netval snažil vystupovat klidně a uhlazeně, nedokázal se v rámci vyhocenějších situací ubránit poněkud hrubější konfrontací. To dokládá příhoda z jeho právnické kanceláře, kdy měl prý jednoho ze svých klientů, či snad konkurentů shodit ze schodů. Méně závažné situace však dokázal řešit inteligentně a s humorem, což ukazuje další historka. Jednou odpoledne se prý Netvala jeden humpolecký řezník otázal, co má dělat, když mu cizí pes snědl věnec buřtů. Matěj Netval mu odpověděl, že může po majiteli žádat náhradu, a zeptal se ho, čím to byl pes. Drobný soukromník odvětil: „Pane doktore, Váš!“ Načež mu právník odpověděl požadavkem na zaplacení právní konzultace odpovídající ceně buřtů³⁵). Mimo to, že Netval patří k zajímavým literátům, byl i zajímavou osobností.

Závěrem již stačí jen zmínit dosažené výsledky. Přínos své středoškolské odborné činnosti vidím v několika skutečnostech. Za prvé jsem shromáždil texty věnované Matěji Netvalovi a ucelil je do jednoho útvaru. Za druhé jsem svou práci obohatil o nové informace získané heuristikou. Ty byly nalezeny v Muzeu Antonína Sovy v Pacově, Archivu Univerzity Karlovy a oblastních archivech v místech, kde Netval studoval nebo žil. Za třetí vidím její přínos v tom, že v jejím rámci jsou zaznamenány pamětnické vzpomínky třech Netvalových

potomků. Těmi jsou jeho dcera Marta Kasalová, rozená Netvalová, jejíž vzpomínky byly zachovány prostřednictvím poznámek jejího syna, dalšího Netvalova pamětníka Alexandra Kasala. Třetím pamětníkem je Netvalův další vnuk pan Miroslav Hynek, syn Netvalovy nejmladší dcery Mileny Hynkové, rozené Netvalové.

Všechna nastřádaná fakta mi umožnila zrekonstruovat celý Netvalův život, mnohdy je však tato rekonstrukce ještě neupřesněná nebo v ní chybí některé informace, které se mi nepodařilo nalézt. Sestavil jsem dosavadní souhrn Netvalovy literární činnosti, který je kompletní v části překladatelské, avšak mnohé informace chybí v oddíle věnovaném Netvalovi, jako novináři. To je způsobeno např. špatným stavem některých archivovaných novin (proto jsem např. nemohl potvrdit informaci, že Netval byl redaktorem mladočeských *Národních listů*, což vyplývá ze vzpomínek Netvalovy dcery Marty), ale i tím, že jsem nestačil prostudovat příslušné ročníky *Českomoravských listů* a také noviny vycházející v 90. letech v Náchodě, jako např. *Stráž na kladském pomezí*.

Domnívám se, že by bylo možné objevit nějaké písemnosti v humpoleckých fondech uložených ve Státním okresním archivu v Pelhřimově, protože podle vzpomínek pamětníků se Matěj Netval účastnil společenského života města. Tak by bylo možné zvýšit historickou věrohodnost těchto vzpomínek.

Vzhledem k Netvalově předchozí publicistické činnosti lze předpokládat, že do novin výrazněji přispíval i za svého pobytu v Humpolci, a proto by bylo možné objevit i jeho další příspěvky do *Humpoleckého týdeníku* či *Čáslavsko-kutnohorského obzoru*. I Netvalova korespondence s redakcemi časopisů, s nakladatelstvími a snad i s některým z významných spisovatelů (např. Jaroslavem Vrchlickým) otevírá další možnou cestu bádání a získání nových informací.

Nové zdroje se ukázaly být i v okruhu žijících pamětníků a členů rodiny. Poté, co můj dědeček Miroslav Hynek měl možnost zúčastnit se veřejných obhajob prací SOČ na oblastní přehlídce v Jihlavě, odhodlal se navštívit svého bratra Otakara Hynka, se kterým se běžně nestýká. A v držení právě Otakara Hynka se objevily další materiály.

Poznámky

- 1) Muzeum Antonína Sovy (dále jen MAS) Pacov, Rodný a křestní list Matěje Netvala, nestr.
- 2) Soukromý archiv Alexandra Kasala (dále jen SAAK), bytem Praha, Žitomířská 43, psaný záznam vzpomínek Marty Kasalové.
- 3) Datum rozvodu a následného sňatku se nepodařilo zjistit.
- 4) SAAK, psaný záznam vzpomínek Marty Kasalové.
- 5) Soukromý archiv Jiřího Honzla (dále jen SAJH), Mahlerova 5, Jihlava, ZEDNÍK, Pavel: Rozhlasový projev ke 110 výročí narození JUDr. Matěje Netvala.
- 6) KABELOVÁ, D., Gymnázium J. V. Jirsíka – Historie [online], datum publikování neuvedeno, poslední revize 3. 3. 2008 [citováno 4. 3. 2008], dostupné z <<http://www.gjvj.cz/?page=historie>>.
- 7) Státní okresní archiv České Budějovice, Jirsíkovo státní gymnasium České Budějovice, Hlavní katalog o docházce a prospěchu.
Viz text. př. č. 5.
- 8) Archiv University Karlovy (dále jen AUK), Fond teologické fakulty, Hauptkatalog der Hörer der Theologie im studien Jahre 1880.
- 9) Přesné datum úmrtí není známo. Dá se však usuzovat na rok 1881, protože Matěj Netval přestoupil na právnickou fakultu bezprostředně po matčině smrti.
- 10) AUK, Fond právnické fakulty, Hauptkatalog der Hörer der Rechte im sommer Semestr 1882.
Viz text. př. č. 6.
- 11) SVATOŠ, M., Univerzita Karlova – Historie UK [online], datum publikování neuvedeno, poslední revize 17. 6. 2004 [citováno 4. 3. 2008], dostupné z <<http://www.cuni.cz/UK-374.html>>.
HAVRÁNEK, J.(ed.) Dějiny Univerzity Karlovy III (1802-1918) 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-320-2.
- 12) Tento předmět byl nazván podle skotského filosofa osmnáctého století Davida Humea (1711-1776), který se zabýval hlavně ekonomikou, ale také logikou a náboženstvím.
- 13) AUK, Fond právnické fakulty, Matrika doktorů.
Viz text. př. č. 7..
- 14) SAJH, ZEDNÍK, Pavel: Rozhlasový projev ke 110 výročí narození JUDr. Matěje Netvala.

- 15) SAJH, Rešerše provedená Statním okresním archivem Náchod.
- 16) AUK, Fond právnické fakulty, Matrika doktorů.
Viz text. př. č. 7.
- 17) MAS Pacov, JUDr. Matěj Netval, Oddací list Matěje Netvala a Vilemíny Noskové, nestr.
Viz text. př. č. 11.
- 18) SAJH, ZEDNÍK, Pavel: Rozhlasový projev ke 110 výročí narození JUDr. Matěje Netvala.
- 19) SAAK, Psaný záznam vzpomínek Marty Kasalové.
- 20) Krátký novinový článek podobný fejetonu týkající se soudního líčení nebo jiné události z právního prostředí.
- 21) PELLICO, S., Francesca z Rimini. Praha: nákladem JUDr. Matěje Netvala, 1920.
Viz obr. př. č. 6.
- 22) NETVAL, M., Silvio Pellico, Slavný básník italský, vězeň špicberský. Humpolec: vlastním nákladem, 1922.
Viz. obr. př. č. 7.
- 23) SAJH, ZEDNÍK, Pavel: Rozhlasový projev ke 110 výročí narození JUDr. Matěje Netvala.
- 24) SHACKELFORD, M., Medals of Italy [online], 1998, datum poslední revize neuvedeno [citováno 4. 3. 2008], dostupné z <<http://www.gwpda.org/medals/italmedl/italy.html>>.
- 25) MAS Pacov, JUDr. Matěj Netval, nestr.
- 26) SAAK, Psaný záznam vzpomínek Marty Kasalové.
- 27) MAS Pacov, JUDr. Matěj Netval, nestr.
- 28) Ottův slovník naučný 19. Praha: J. Otto, 1902, s. 431.
- 29) PELLICO, S., Francesca z Rimini. Praha: nákladem JUDr. Matěje Netvala, 1920.
Viz obr. př. č. 6.
- 30) VRCHLICKÝ, J., Poesie italská nové doby (1782 – 1882). Praha: Jos. R. Vilímek, 1884.
- 31) SAAK, Psaný záznam vzpomínek Marty Kasalové.
- 32) MAS Pacov, JUDr. Matěj Netval, nestr., Českomoravské listy, Humpolecký Týdeník, IV/1932, 4.
Viz text. př. č. 4 (jen dokončení).
- 33) NETVAL, M., Silvio Pellico, Slavný básník italský, vězeň špicberský. Humpolec: vlastním nákladem, 1922.
- 34) MAS Pacov, JUDr. Matěj Netval, nestr.
- 35) Miroslav Hynek, bytem Humpolec, Lnářská 112; vnuk Matěje Netvala.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

a) Archivní prameny

- 1) Archiv Univerzity Karlovy (dále AUK), Fond teologické fakulty.
- 2) AUK, Fond právnické fakulty, Hauptkatalog der Hörer der Theologie im studien Jahre 1880.
- 3) AUK, Fond právnické fakulty, Matrika doktorů.
- 4) Muzeum Antonína Sovy Pacov (dále MAS), Rodný a křestní list Matěje Netvala.
- 5) Památník národního písemnictví, Květy, Redakční korespondence.
- 6) Státní okresní archiv České Budějovice, Jirsíkovo státní gymnasium České Budějovice, Hlavní katalog o docházce a prospěchu.
- 7) Soukromý archiv Jiřího Honzla (dále SAJH), bytem Jihlava, Mahlerova 5; HAMZA, J., kalendář Humpolec 2005, Humpolec: MANATECH spol. s r. o., 2004.
- 8) SAJH, ZEDNÍK, P., Projev ke 110. výročí Netvalova narození, uveřejněno v roce 1969 v humpoleckém místním rozhlase.

b) Noviny a časopisy

- 1) MAS, Českomoravské listy, Čáslavsko-kutnohorský obzor a Humpolecký týdeník, IV/1933, 10.
- 2) MAS, Českomoravské listy, Humpolecký týdeník, IV/1932, 4.
- 3) BRZOŇ, F., Zapomenutý spisovatel, Listy Pelhřimovska 6, 1997, 134, s. 13.

c) Vzpomínky pamětníků

- 1) Alexander Kasal, bytem Praha, Žitomířská 43; vnuk Matěje Netvala.
- 2) Miroslav Hynek, bytem Humpolec, Lnářská 112, vnuk Matěje Netvala.
- 3) Soukromý archiv Alexandra Kasala, bytem Praha, Žitomířská 43; vnuk Matěje Netvala, Psaný záznam vzpomínek Marty Kasalové.

Literatura

- 1) HAVRÁNEK, J. (ed.), *Dějiny Univerzity Karlovy III (1802-1918)*, 1. vyd. Praha:

Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-320-2.

- 2) NETVAL, M., *Silvio Pellico, slavný básník italský, vězeň špilberský*. Humpolec: vlastním nákladem, 1922.
- 3) PEČENKA, M., LUŇÁK, P., kol., *Encyklopedie moderní historie*. Praha: Libri, 1995. ISBN 80-85983-01-x.
- 4) Ottův slovník naučný 9, Praha: J. Otto, 1895.
- 5) Ottův slovník naučný 19, Praha: J. Otto, 1902.

Internetové stránky

- 1) KABELOVÁ, D., Gymnázium J. V. Jirsíka – Historie [online], datum publikování neuvedeno, poslední revize 3. 3. 2008 [citováno 4. 3. 2008], dostupné z <<http://www.gjvj.cz/?page=historie>>.
- 2) SHACKELFORD, M., Medals of Italy [online], 1998, datum poslední revize neuvedeno [citováno 4. 3. 2008], dostupné z <<http://www.gwpda.org/medals/italmedl/italy.html>>.
- 3) Silvio Pellico – Wikipedia, free encyclopedia [online], datum publikování neuvedeno, poslední revize 20. 11. 2007 [citováno 4. 3. 2008], dostupné z <http://en.wikipedia.org/wiki/Silvio_Pellico>.
- 4) SVATOŠ, M., Univerzita Karlova – Historie UK [online], datum publikování neuvedeno, poslední revize 17. 6. 2004 [citováno 4. 3. 2008], dostupné z <<http://www.cuni.cz/UK-374.html>>.
- 5) Ugo Foscolo – Wikipedia, free encyclopedia [online], datum publikování neuvedeno, poslední revize 18. 2. 2008 [citováno 4. 3. 2008], dostupné z <http://en.wikipedia.org/wiki/Ugo_Foscolo>.

Seznam příloh

Textové přílohy

- Text. př. č. 1) Projev ke 110. výročí Netvalova narození.
- Text. př. č. 2) Silvio Pellico.
- Text. př. č. 3) Ugo Foscolo.
- Text. př. č. 4) Netvalův fejeton: *Jak na nás pan biskup Jirsík vyzrál.*
- Text. př. č. 5) Netvalovo maturitní vysvědčení.
- Text. př. č. 6) Hauptkatalog der Hörer der Rechte im Sommer Semester 1882 (Hlavní katalog posluchačů práv v letním semestru 1882).
- Text. př. č. 7) Matrika doktorů.
- Text. př. č. 8) První dopis Matěje Netvala do redakce *Květu*.
- Text. př. č. 9) Druhý dopis Matěje Netvala do redakce *Květu*.
- Text. př. č. 10) Třetí dopis Matěje Netvala do redakce *Květu*.
- Text. př. č. 11) Oddací list Vilemíny Noskové a Matěje Netvala.
- Text. př. č. 12) Netvalova báseň *Epištola*.
- Text. př. č. 13) Netvalova soudnička: *Něco o maření exekuce.*

Obrazové přílohy

- Obr. př. č. 1) Netvalův rodokmen.
- Obr. př. č. 2) Centrum Humpolce s vyznačenými místy týkajícími se JUDr. Matěje Netvala.
- Obr. př. č. 3) Netvalova vila.
- Obr. př. č. 4) Zasedání při ražení nouzovek.
- Obr. př. č. 5) Řád italské koruny.
- Obr. př. č. 6) Titulní strana *Francescy z Rimini*.
- Obr. př. č. 7) Titulní strana medailonu o Silviu Pellicovi.
- Obr. př. č. 8) Matěj Netval s rodinou.
- Obr. př. č. 9) Oslava Netvalových pětaosmdesátin.
- Obr. př. č. 10) Netval s dcerou Marií a synem Miroslavem.

Textové přílohy

Text. př. č. 1

Projev profesora Pavla Zedníka ke 110. výročí narození JUDr. Matěje Netvala

U Pavel Zedník

JUDr. Matěj Netval

Náš rozhlasový medailón chce přiblížit našim posluchačům překladatelskou a publicistickou činnost humpoleckého advokáta JUDr. Matěje Netvala, od jehož narození uplynulo letos 110 let. Dr. Matěj Netval se narodil 4. února 1859 veoučenické rodině v Pacově, studoval nejprve na gymnasiu v Táboře a od sekundy na Jirsíkově gymnasiu v Českých Budějovicích. Po maturitě odešel podle přání své maminky studovat do Prahy teologii. Již tehdy se zajímal o antickou a italskou literaturu. Nejvíce ho zajímaly životní osudy italského spisovatele karbonáře Silvio Pellica, který usáloval o osvobození a sjednocení Itálie. V r. 1859 byl Pellica rakouskou vládou zatčen, odsouzen k trestu smrti a později dlouholetému žaláři, který si odpykával od r. 1859 do r. 1860 ve špilberských kameňácích. Matěj Netval jako mladý teolog přeložil knihu Pellicových vypoovědí Z mých žalářů a v předmluvě vylíčil život tohoto italského vlastence. Podle slov Wetternichových zasadila tato kniha strážnou ránu reakci, větší než vojenská porážka. Kniha Z mých žalářů je obžalobou a svědectvím, ale zároveň výrazem hluboké lidkosti, zbožnosti i vlastenectví autora. Netvalův překlad byl také určitou formou protestu proti politice tehdejší rakousko-uherské vlády.

Po matčině smrti Netval ze semináře vystoupil a stal se posluchačem právnické fakulty. Úspěšně ji dokončil a byl vychovatelem ve šlechtických rodinách, později advokátským koncipientem v Českém Brodě a Měchově. V Českém Brodě redigoval Dr. Netval v r. 1886 krajský časopis Českobrodské listy. Oblíbeným Netvalovým autorem vedle Silvia Pellica byl italský preromantický básník Ugo Foscolo, kterého k nám překladatelsky

uvedl Jaroslav Vrchlický. Inspirován jeho příkladem, přetlumočil Dr. Netval do češtiny Foscoloův román v dopisech Poslední listy Jakuba Ortise. Jde o příběh mladého měšťanského Itala trpícího nevolbou své vlasti i neopětovanou láskou k dívce Teresa. Ortise končí svůj život sebevraždou. Do jeho úst vložil Foscolo i své názory a představy o svobodě svého národa. Uvádíme krátký citát: "Jestliže nebudou zabránit nám bojovat proti násilí, proč aspoň nevypravujete potanstvu o svém utrpení? Rozdvihněte hlas ve jméno všech a povězte světu, že nešťastní jsme, však všichni ani slepí, ani podlí, že neschází nám odvaha, ale síla jen".

V r. 1897 se stal Dr. Netval advokátem v Hampolci a ke své překladatelské činnosti už neměl příliš času. Ještě jednou se však vrátil k dílu Silvia Pellicca a přebásnil jeho tragédii Francesca z Rimini, která je v Itálii považována za hru opravdu národní, protože je v ní ústí jednoho z hrdinů Paola vyjádřena horoucí láska k vlasti. Tato tragédie měla svou československou premiéru 20. května 1921, kdy byla do Brna uspořádána italská národní pout. Netvalův překlad Francescy byl připraven pamítkou Jaroslava Vrchlického, který byl pro Netvala překladatelským vzorem. Také díky Netvalova zdařilého překladu připomíná překladatelský styl Lumírovců. Pro tento svůj překlad nenašel Dr. Netval nakladatele, a proto vydal Francesco svým nákladem stejně jako jeho příležitostný životopisný medailón o S. Pellicovi. Je svou překladatelskou činností byl Dr. Matěj Netval vyznamenán Řádem italského krále. O jeho překlady mělo zájem i Národní muzeum v Praze. K dokreslení Netvalovy literární činnosti je třeba poznamenat, že do Hlasů od Želivky i jiných časopisů podával oblíbené soudničky.

Jako advokát byl oblíben pro své sociální citění. V r.
1934 ho jmenovalo jeho rodiště Pacov čestným občanem mě-
sta. Dr. Kačj Netval se dožil vysokého věku, zemřel 23. srp-
na 1947 a byl pochován na humpoleckém hřbitově. Jeho pře-
kladatelské dílo, jeho osobnost si zaslouží naši úcty.

Soukromý archiv Jiřího Honzla (dále jen SAJH), ZEDNÍK, P., Projev ke 110. výročí
Netvalova narození, uveřejněno v roce 1969 v humpoleckém místním rozhlase.

Text. př. č. 2

Silvio Pellico

Prvním autorem, jehož dílo Matěj Netval překládal byl Silvio Pellico, přední zástupce italského preromantismu.

Silvio Pellico se narodil 24.6. 1788 v italském městě Saluzze v Piemontu. Jeho rodina se ale brzy přestěhovala do Turína, kde také Pellico strávil své dětství. Už tehdy byl veden k lásce k literatuře a k vlasti, v čemž ho podporoval hlavně jeho otec Onorato, sám vzdělaný spisovatel a vlastenec. Pellico už jako mladý pilně a se zájmem studoval. Svá vysokoškolská studia strávil v Lyonu, kam ho pozval jeho zámožný strýc. Na své mládí Pellico rád vzpomínal, jak ukazuje jeho kniha pamětí, která se však více zabývá jeho vězněním a další perzekucí ze strany rakouské vlády.

Po studiích se Pellico opět vrátil do Itálie, konkrétně do Milána, kde opět žil u svých rodičů, kteří se mezitím přestěhovali. V Miláně z počátku dále studoval a po studiích se stal profesorem francouzštiny na místní universitě. V Miláně si také dokázal najít dobré a vlivné přátele, jako byli Don Pietro Borsieri, hrabě Federico Confalonieri nebo hrabě Luigi Porro Lamberthengi, u něhož dokonce pracoval jako vychovatel jeho dětí. V Porrově domě se také scházel s místními vzdělanci a umělci, ale i s umělci z ciziny. Za všechny uvádím jméno anglického spisovatele George G. Byrona.

V roce 1818 byla v Miláně uvedena Pellicova hra *Francesca z Rimini*. *Francesca z Rimini* je tragédií, jejíž děj se odehrává v italském městě Rimini a jde o příběh nešťastné lásky mezi Francescou a jejím švagrem Paolem. Hra je pojata ve vlasteneckém duchu a vlastenecké myšlenky jsou často citovány v textech postav, nejvíce se však projevují v monologu hrdiny Paola. Hra se setkala u publika s velkým úspěchem.

V roce 1818 také stál u zrodu časopisu *Conciliatore*, který byl z počátku ryze literární, později se v něm začaly projevovat vlastenecké názory a dokonce požadavky na sjednocení Itálie. Asi touto dobou vstoupil Pellico do ilegální karbonářské organizace. Karbonáři byli členové tajných revolučních spolků, které vznikaly na počátku 19. století v Itálii a ve Francii pod myšlenkovým vlivem svobodných zednářů. Činnost karbonářů směřovala proti systému Svaté aliance a panství Rakouska v severní Itálii. Karbonáři se účastnili revoluce roku 1820 v Neapoli a v roce 1821 v Piemontu. Mezi karbonáře patřil i mladý Mazzini, který však byl rozčarován výsledky jejich činnosti a založil hnutí Mladá Itálie, k němuž se později připojila většina karbonářů. Jejím úkolem bylo osvobodit Itálii od cizí nadvlády a sjednotit jí na

republikánském základě. Tím se stala trnem v oku rakouské vládě, která ovládala část severní Itálie (Benátsko, Milánsko) a další severoitalské státy na ní byly závislé (Parma, Modena, Toskánsko). Časopis *Conciliatore* byl rakouskou vládou zakázán a jeho představitelé persekuováni a později, od roku 1820, zatýkáni.

Pellico byl nejdříve vězněn v bývalém klášteře svaté Markéty v Miláně, odkud byl převezen do benátského žaláře, kde si čas krátil psaním divadelních her. 21. 2. 1820 byl Silvio Pellico odsouzen k trestu smrti oběšením. Absolutní trest byl zmírněn císařskou milostí na patnáctiletý těžký žalář na brněnském Špilberku. Tam byl vězněn od 18. 2. 1822 do 1. 8. 1830 (trest mu byl ještě o několik let zkrácen). Život ve špilberském žaláři byl těžký a během věznění se Pellicovi prudce zhoršilo zdraví. Proto musel být dokonce přesunut do jiné cely s lepšími podmínkami. Pellico měl ale štěstí na přívětivé dozorce, kteří mu vycházeli vstříc v jeho přáních. Například mu nosili četbu. Pellico ve vězení na Špilberku dokonce „napsal“ hru, tu se ale musel naučit nazpaměť, protože v cele nesměl mít tužku ani papír. Pellico je autorem celkem jedenácti tragédií, ale pouze sedm z nich bylo vydáno.

Z vězení byl propuštěn s podlomeným zdravím v roce 1830. Odešel zpátky do Turína, kde žil po zbytek života v ústraní. Tam také napsal jedno ze svých nejlepších děl, paměti *Z mých žalářů*. V tomto díle vzpomíná nejen na své věznění, ale i na své dětství a studia. Kniha měla obrovský úspěch a byla přeložena do mnoha jazyků, podle slov knížete Metternicha: „Tato kniha zasadila Rakousku větší ránu než vojenská porážka“. Silvio Pellico zemřel v Turíně 31. 1. 1854 v paláci markýze G. Di Barolo.

Pellico byl významným autorem nejen ve své rodné Itálii, ale jeho dílo zasáhlo i mnohé čtenáře z jiných národů. V květnu roku 1922 se dokonce konala vzpomínková akce v Brně, během níž byla za účasti italské delegace v čele s ministrem obrany knížetem Di Scaleou odhalena Pellicovi pamětní deska. Ku příležitosti této oslavy vydal Matěj Netval Pellicův životopis *Silvio Pellico, slavný básník italský, vězeň špicberský*. Téhož roku byla v Brně hrána jeho *Francesca z Rimini*.

Zdroje:

- 1) PEČENKA, M., LUŇÁK, P., kol., Encyklopedie moderní historie. Praha: Libri, 1995. ISBN 80-85983-01-x.
- 2) ZEDNÍK, Pavel: Rozhlasový projev ke 110 výročí narození JUDr. Matěje Netvala
- 3) NETVAL, M., Silvio Pellico, slavný básník italský, vězeň špicberský. Humpolec: vlastním nákladem, 1922.
- 4) Silvio Pellico – Wikipedia, free encyclopedia [online], datum publikování neuvedeno, poslední revize 20. 11. 2007 [citováno 4. 3. 2008], dostupné z <http://en.wikipedia.org/wiki/Silvio_Pellico>.

Text. př. č. 3

Ugo Foscolo

Druhým spisovatelem, jemuž Matěj Netval věnoval pozornost, byl další Ital Ugo Foscolo.

Italský preromantický spisovatel Ugo Foscolo se narodil 6. 2. 1778 na ionském ostrově Zakyntos. Dětství prožil v chorvatském Splitu, kde také začal studovat na gymnáziu. Po smrti Foscolova otce jeho rodina odešla do italských Benátek a Ugo Foscolo nakonec v Itálii i vystudoval na universitě v Padově. Mezi jeho učiteli byl i italský básník a překladatel Melchiore Cesarotti, který Foscola významně ovlivnil ve vztahu k antické i moderní literatuře.

Jedním z Foscolových prvních literárních počínů byla hra *Tieste*, uvedená na divadelní prkna v roce 1797. Dosáhla jistého úspěchu. Dále se začal angažovat i v politice a to hlavně v souvislosti s rozpadem Benátské republiky. Foscolo se stal jedním z prominentních členů benátského národního výboru a dokonce napsal dopis Napoleonu Bonapartovi očekávajíc jeho pomoc se svržením benátské oligarchie a nastolením svobodné republiky. Benátská republika zanikla roku 1797, kdy byla připojena jako kompenzace k Rakousku. To pak o Benátsko přišlo v průběhu napoleonských válek v roce 1805. Pod rakouskou nadvládu se Benátsko opět dostalo až roku 1814, kdy bylo jeho připojení k Rakousku schváleno Vídeňským kongresem.

Připojení Benátska k Rakousku v roce 1797 Foscola velmi šokovalo a odrazilo se to i v jeho dalším díle, románu *Poslední listy Jakuba Ortise*, dokončeném v Miláně v roce 1802. Dílo je psáno jako dopisy mladého studenta, který trpí nesvobodou vlasti a neopětovanou láskou k dívce. Hrdina nakonec končí život sebevraždou. Dílo je částečně autobiografické a je mnohdy přirovnáváno ke Goethovu *Utrpení mladého Werthera*.

V Miláně se Foscolo věnoval překladatelství a stále také snahám o osvobození a sjednocení Itálie. V roce 1807 vydal svoji nejlepší báseň *Hroby (I sepolcri)*, což je jeho pokus o únik do minulosti před problémy současnosti a očekávanou špatnou budoucností.

Kvůli svým aktivitám byl Foscolo nakonec donucen odejít z Milána do Florencie, kde napsal tragédii *Ricciarda*. V roce 1813 se ještě jednou vrátil do Milána, který musel opět brzy opustit. Tentokrát směřoval do Švýcarska, odkud po třech letech odešel do Anglie, kde strávil zbytek života. Ugo Foscolo zemřel 10.9. 1827 v Londýně, kde byl i pohřben. Jeho ostatky byly o 44 let později převezeny do Florencie.

Zdroje:

- 1) Ugo Foscolo – Wikipedia, free encyclopedia [online], datum publikování neuvedeno, poslední revize 18. 2. 2008 [citováno 4. 3. 2008], dostupné z <http://en.wikipedia.org/wiki/Ugo_Foscolo>.
- 2) Ottův slovník naučný 9, Praha: J. Otto, 1895, s. 401 – 402.

Text. př. č. 4

Jak na nás pan biskup Jirsík vyzrál

Dr. M. Netval:

Jak na nás pan biskup Jirsík vyzrál.

(Dokončení.)

A za pomoci a příspěví jemu na výsost oddaného kněžstva diecézního a laiků — gymnasium české v poněmčelých Ces. Budějovicích postavil, postavil při něm už zmíněný krásný kostel sv. Václava, patrona země České a gymnasium to sám řadu let udržoval!

Náš pan biskup.

Zvítězil pevnou svojí vůlí, silnou, neodolatelnou. Zvítězil. A jemu samotnému dostalo se konečně i uznání jeho snah císařem. Byl jmenován jeho tajným radou, Excelencí.

Trochu jsem se zapovídal. Ale nedívejte se.

Tak tedy, jak jsem řekl, byl tehdy u nás v refektáři studentském sám. Přišel, vzal si židli k našemu kvartánskému stolu a usedl si v jeho čelo.

A změřiv si nás, tážal se přátelsky: „Tak, studenti, co máte k obědu?“

Polévka byla už snědena, a zbýval hrách. Hrách s kouskem uzeného masa a syrovým zelím. Výtečné jídlo.

„A to mám rád, to jím rád. Posud jsem neobědval. Přineste mi taky porci hrachu s uzeným!“ obrátil se na kolegy, sedící nejbliže. Pokud se pamatují, byl to kolega Josef řídký, nyní vicepresident poštovního ředitelství ve výslužbě, a Václav Kotrch, dnešní probošt v Roudnici nad Labem. Je dobré, v upomínkách uváděti jména. Oživují.

Ti, to se rozumí, vyletěli jako střely a hned k paní Soběslavské: „Porci pro pana biskupa.“

Pan biskup přijal od nich vrchovatý talíř hrachu s uzeným masem a s kyselým zelím a s chutí dal se do jídla. Kamarádi zabořili oči i ústa do svých talířů a pokukovali zvědavě, jak to dopadne. Pan biskup vyhrál. Pojedi všechno.

U stolu s námi hovořil. Na mnohé věci se tážal. Tak mile, vřídě, přátelsky, důvěrně. A ústa naše, dříve zamčená a překvapená, se otevírala a ledacos nebojácně sdělovala. Pamatují se, že jednu věc pan biskup akcentoval: „Viděl jsem na různých předlohách vašich u stolů v museích vašich krásné heslo „Ora et

labora!“ (Modli se a pracuj!) Nebudíž to mezi vámi pouze heslo prázdné. Modli se a pracuj — to je nerozlučná dvojice. Práce je také modlitbou a modlitba dává práci Boží požehnaní. Jste studenti, studovat znamená pracovat. Buďte hezky zdraví a studujte!“

Vtom, když se pan biskup od našeho stolu zvedal, vrátili se už naši představení od oběda. S úsměvem. Talíře s hrachem byly, jako když je vymete. Oni to, čtveráci, narafčili a pana biskupovi na nás všechno žalovali! A to se rozumí, náš pan biskup vyhrál... .

Vyprovodili jsme ho v plném sestupu k fortně. Žádné líbání rukou. To si pan biskup výslovně zakázal a proti zamýšlenému neposluchovi z opatrnosti zvedal vysoko ruce.

Náš pan biskup.

Od té doby jedli jsme v chlapeckém semináři s chutí hrách, a mně, příznám se, do dnešního dne je hrách s uzeným masem a kyselým zelím milou pochoutkou, a kdykoliv objeví se mi na stole, vzpomínám na pana biskupa Jirsíka, před mým duševním zrakem ožívuje znova ta krásná chvíle, kdy seděl mezi námi — On, veliký a vzácný kněz a veliký a vzácný člověk.

NETVAL, M., Jak na nás pan biskup Jirsík vyzrál, Českomoravské listy, Humpolecký týdeník, IV/1932, 4 (jen dokončení).

Text. př. č. 5
Maturitní vysvědčení Matěje Netvala

| Jmeno a stáří žákovy | Vlast a rodiště | Jmeno a stav otcův nebo poručníkův | Studoval: |
|--|------------------------|--|--|
| <i>Matěj Netval nar. 4. února 1859</i> | <i>Čechy Pásov</i> | <i>Matěj Netval soukromník v Pásově.</i> | <i>školobeda 1872. ro. učil se u prvního učitele na národní gymnasiu II. třídy v Českých Budějovicích.</i> |
| Abstrakce chování | <i>vxorně</i> | | |
| Prospěch v jednotlivých předmětech: | | | |
| V náboženství | <i>vyboray</i> | | |
| V jazyku latinském | <i>chvalitebný</i> | | |
| V jazyku řeckém | <i>chvalitebný</i> | | |
| V jazyku českém | <i>vyboray</i> | | |
| V jazyku německém (inobíly předmět) | <i>Dostatečný</i> | | |
| V dějepise a zeměpise | <i>chvalitebný</i> | | |
| V matematice | <i>Dobry</i> | | |
| Ve fysice | <i>dobry</i> | | |
| V přírodopise | <i>vyboray</i> | | |
| Ve filosofické pedagogice | <i>Dobry</i> | | |
| | | | na základě pololetních vysvědčení |
| Nález: <i>Dospěly s vyznamenáním</i> | | | |
| Vydáno vysvědčení ze dne <i>2. října</i> 1880 jehož číslo <i>13.</i> | | | |

Státní okresní archiv České Budějovice, Jirsíkovo státní gymnasium České Budějovice, hlavní katalog o docházce a prospěchu.

Text. př. č. 6

Hauptkatalog der Hörer der Rechte im Sommer Semester 1882 (Hlavní katalog posluchačů práv v letním semestru 1882)

| | | | | |
|------------|-------|--------|--------------------------|----|
| 560. | | | Panický 1. a 2. díl | 12 |
| | | | D. A. s. Přílohy | 5 |
| | | | Veřejný nau. o III. věku | 3 |
| Netval | C. | | | |
| Matěj | Jacov | Lužany | | |
| 22. 8. 87 | i. | svat | | |
| Lilungu 25 | | | | |
| 2. 9. | | | | |

AUK, Fond právnické fakulty, Hauptkatalog der Hörer der Rechte im sommer Semestr 1882.

Text př. č. 7 Matrika doktorů

| | | | |
|-----------------|----------------------|--|---|
| Matěj Netval | 4. Februaris 1859 | Fabian, Theresia, soukromní Boh. | Gymn. Cs. Budějovis. Univ. Prag. boh. rolit. 13/5 93. jed 25/7 93. list 14/10 93. |
| Jacov Boh. | | | |

AUK, Fond právnické fakulty, Matrika doktorů.

Text. př. č. 8

První dopis Matěje Netvala do redakce *Květů* z 21. 8. 1884

Slovutný pane redaktore!

Dovoluji sobě zaslati Vašnostem
příklad klasické tragédie Silvia
Pellica „Francesky z Rimini“, žádají,
aby, pokudnoli bude uznána, ve
„Květech“ blahosklonně otiskána
byla. Vpřípadnosti nepřijímá se
protiv, rukopis neřaubrovaně zpět
mi laskavě poslati.

Býtlé odpočívá Vašnostiny sobě
oprotuje, zůamenuám se
v kloubě, úctě!

M. Netval, právník
v Červeném Kottěci (u Náchova).

21. 8. 84.

ARCHIV
P. N. P.
STRAHOV
1112

Památník národního písemnictví, *Květy*, Redakční korespondence.

Text. př. č. 9

Druhý dopis Matěje Netvala do redakce *Květu* z 28. 9. 1884

Sloužný pane redaktore!

Dovolil jsem si zaslati Vašnostem
21. srpna z Červeného Kostelce
příklad klasické tragédie Silvia
Pellica: Francesky z Rimini žádají
abych ve hlavním Vašnostině měřiční
ku, buďeli vhodnou uznána, blaho-
sklonně byla otiskána. Nevěsta po-
sud, jak oči má jest oživena,
osmělujiť tento k Vašnostem setnou
prosbu oznést, aby na příloženém
lístku koresp. laskavě mi odp-
ověděno bylo, zda dopřáno bude
práci té ve "Květech" místa či nic.



| | | |
|-----|-----------|----|
| I | Lejčiči | 10 |
| | Flaas | 4 |
| II | Hedl'ický | 8 |
| | Turisa | 8 |
| III | Zítel | 12 |
| | Toušimský | 4 |
| IV | " | 4 |
| | Tůmaš | 12 |

||||

V případě záporné pošlu
pak poš. známky, aby mohla
mi být Francesca vrácena.
Vyprošuje si brzké losnostiny
odpočívání, znamená se
v neobmezené úctě!

M. Netval, právník
a vychovatel.

Bytčice (u Mělníka) 21/x. 84.

5788

Památník národního písemnictví, Květy, Redakční korespondence.

Text. př. č. 10

Třetí dopis Matěje Netvala do redakce *Květu* z 6. 11. 1884

Slovutný pane redaktore!

Račtež, prosím, oznámiti mi
laskavě na přiloženém lístku
Corresp., zda bude tragoedie
J. Pellica: "Francesca z Rimini"
ve sl. sborníku *Vasnostině* uve-
řejněna či nie.

Blahosklonně a, pokud
možno, brzké odpovědi *Vasno-
stině* sobě vyprošuji, známe-
nám se

v hluboké vřetě!

M. Netval, právník
a ochovatel v *Byjicích*.

Byjice 6/xi. 84



Památník národního písemnictví, *Květy*, Redakční korespondence.

Text. př. č. 11

Oddací list Matěje Netvala a Vilemíny Noskové

Protektorát Čechy a Morava.

Diecése královéhradecká.

Okresní úřad: *Náchod*

Okresní soud: *Náchod*



Čís. exh.

5359.

Oddací list.

Děkanský — farní úřad v *Náchodě* potvrzuje, že podle matriky oddaných pro *Náchod* číslo *II* Lit. *aa* str. *145* č. poř. byli oddáni:

| | | |
|---|--|---|
| Rok, měsíc a den a místo sňatku | <i>24. listopadu 1894. 1. 1800 devadesát čtyři / v Náchodě.</i> | |
| | Ž e n i c h | N e v ě s t a |
| Jméno a příjmení | <i>J. U. Dr. Matěj Netval</i> | <i>Vilemína Nosková</i> |
| Rodiště | <i>Pácov č. 107, okr. Týř.</i> | <i>Náchod č. 71, okr. Týř.</i> |
| Domovská a státní příslušnost a okresní soud a úřad | — | — |
| Zaměstnání | <i>advokátní koncipient</i> | — |
| Bydliště | <i>Náchod č. 140.</i> | <i>Náchod č. 102.</i> |
| Věk | <i>nar. 4. / 2. 1859.</i> | <i>nar. 8. / 3. 1874</i> |
| Svoboden(a), vdovec(a), rozloučen(a) | <i>svobodný</i> | <i>svobodná</i> |
| Náboženství | <i>řím. katolické</i> | |
| Jméno, příjmení, zaměstnání a bydliště rodičů | <i>Fabian Netval, mistr smekemický v Pácově č. 107 a + Teresie, dcera Matěje Dvořáka, mlynáře v Pětkimovicích č. 24.</i> | <i>+ František Nosch, obchodník v Náchodě č. 71, a Marie, dcera Václava Jiráskova, souseda v Náchodě č. 43.</i> |
| Jméno, příjmení, stav a bydliště svědků | <i>Václav Jirášek, hostinský v Náchodě č. 37. František Netval, učitel v Čer. Kostelci.</i> | |
| Jméno, příjmení a hodnost oddávajícího kněze | <i>Jan Němcěk, děkan.</i> | |
| Poznámka | | |

Dáno z děkanského-farního úřadu v

Náchodě,

dne

28. října

1940

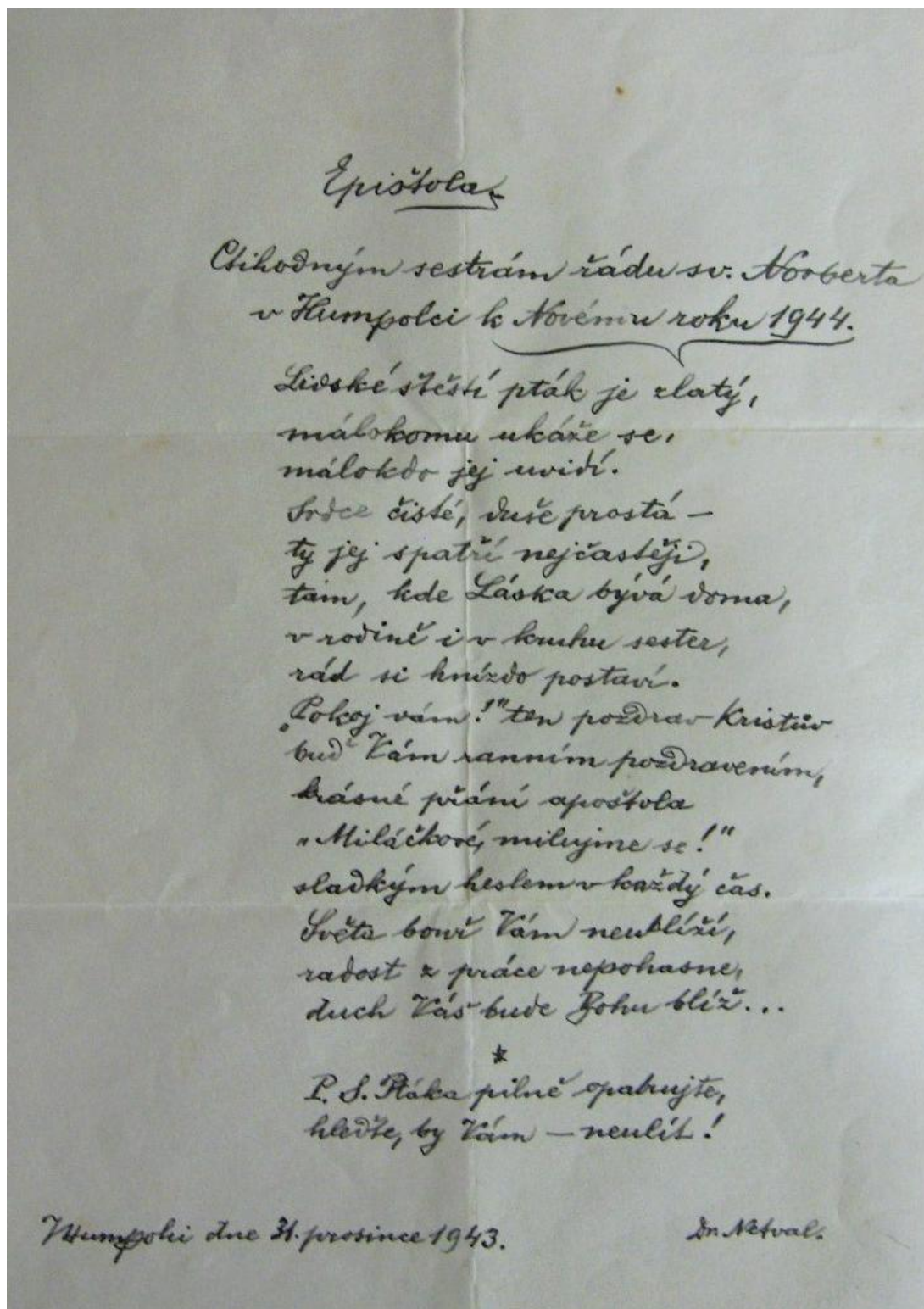


J. Prof. Dr. Šerubovský
podpis.

DK 40938 SKL. č. 67 a.

Text. př. č. 12

Rukopis Netvalovy básně Epištola věnované řádovým sestřím sv. Norberta k Novému
roku 1944.



MAS, JUDr. Matěj Netval.

Text. př. č. 13

Soudníčka Matěje Netvala *Něco o maření exekuce*

Dr. M. Netval:

Něco o maření exekuce.

(Kapitola časová, tak trochu právnická, vážná a poučná a snad i zajímavá. Věnovaná všem milým spoluobčanům daně platícím i neplatícím i zejména těm, kteří jsou exekucemi stíháni.)

Už z toho dlouhého, staromódního a středověkého podtitulu mám radost.

I.

Bylo to v listopadu loňského roku. Ten den před slavným jarmarkem, tu středu po sv. Klementu. V pozdním večeru přišel ke mně neznámý občan. Patrně trhovec. A představil se mi: Martin Vosyka, syn Matěje Vosyky, býv. chalupníka v jedné malé dědině v našem okrese, nyní výměnkáře.

A vypravoval mně, že mne tatínek pozdravuje, že jsem ho před třiceti lety zastupoval, že jsme spor vyhráli, a že si na mne často vzpomíná. To mne chytlo. Můj křestní jmenovec se ke mně hlásí! Je nás Matějů už málo. Samý Jaroslav, Miroslav, Břetislav, Oldřich, Otto, Oskar — a proto máme se rádi. Jsme příbuzní a přátelé. Kdyby nás bylo moc, snad bychom se také, jak to už v životě bývá, mezi sebou prali a rvali. Ale takhle? Vše pro jmenovce, pro Matěje!

A když jsme si tak s Martinem Vosykou o rodinných poměrech, o nynější „krisi“, o daních a malé zaměstnanosti, o různých velkých i menších zlodějích, kteří mají převrácené heslo: „Nebát se a jen krást!“ popovídali, vytáhl můj milý návštěvník z náprsní

kapsy kabátu známý mně modrý papírek, doporučené obelání k soudu. Podívám se na ně: § 3. zák. o maření exekuce. Včera ráno bylo u okresního soudu v P. hlavní líčení. — Jak to dopadlo? Dvacet čtyři hodiny vězení a nepodmínečně. — Byl dlužen daně. V listopadu r. 1931 zabavil mu berní úřad v P. šicí stroj, pánské kolo, gramofon a prase ve váze asi 60 kg, v ceně 360 Kč. Prase choval a živil a opatroval až do konce dubna 1932. Neměl je už čím krmit, přestalo žrát a tak je zabí. Oceňoval je upřímně a poctivě částkou 500 Kč, peněz ten na daně bernímu úřadu hned zastal a myslil, že udělal dobře, že berní erár nepoškodil, a že se mu nemůže nic stát.....

Přišel teď ke mně na poradu. Řekl jsem mu, že zítra bez odkladu ohlásím do rozsudku odsuzujícího odvolání a to ostatní že už nějak zařídím. A jak by ne, vždyť je to syn starého Matěje Vosyky, mého jmenovce, který mne dával pozdravovat, my Matějové máme se rádi, a něco už se musí z té lásky, třeba zadarmo, podniknout!

II.

A jak jsem pokračoval, následující lektýra čtenáři poví:

Krajskému jako odvolacímu soudu v X. Odvolání své, v zastoupení Martina Vosyky, obchodníka ve Lhotě Salačově, do rozsudku okresního soudu v P. ohlášené, provádím těmito řádky:

1. Za daných a zjištěných okolností a za nedostatečného osobního hájení obžalovaného svého mandanta pokládám rozsudek I. instance za zcela správný a doslov-

nému znění § 3. zák. o zmaření exekuce plně odpovídající.

2. Vím a dobře vím, že podle výkladu našeho nejvyššího republikánského soudu ke skutkové podstatě přestupku dotčeného § 3. žádá se pouze úmyslnost odnětí předmětu z úředního opatření; že je dokonce lhostejno, že zabavená věc byla bezcenná nebo z exekuce vyloučena; že omyl po této stránce pachatele neomlouvá; že je bez významu, když pachatel nabídne i náhradní předmět za věc zabavenou; že nezbavuje se viny, i když v daném případě věřitel, zde bernímu úřadu v P., za zabít prase, jež bylo pro berní erár zabaveno, zaplatil na peněžích plnou cenu 500 Kč, nepověděl dříve, že zabavené prase zabít musí, a nevyžádav si k tomu svolení úřadu a vyloučení jeho z exekuce.

3. Lex dura, sed lex est. (Zákon je tvrdý, ale je to zákon.) Tuto větu nám při universitních přednáškách často opakoval náš věhlasný a nezapomenutelný profesor občanského práva dr. Randa, a ta věta zůstala mi v trvalé paměti.

Ustanovení § 3. zák. o zmaření exekuce je opravdu lex dura. (Zákon tvrdý.) Potřebovalo by dle lege ferenda (jak by měl znít) jisté změny. A jisté vymýcení jeho z trestuhodnosti, stíhané soudy, ale podrobené úřadům policejním, event. trestním úřadům důchodkovým, kde provinilce nestihá hanba zbavené svobody a kriminál.

4. Kde je vina a zda je vina. Berní úřad v P. zabavil pěkné prasátko pro dlužné daně dlužníku Michalu Vosykovi. Zabavil je

v listopadu 1931, a mělo váhy — dle spisu — asi 60 kg. Tedy pěkný pečenáček, který by se hodil v každém hotelu k zabítí a k pochoutce hostům. Já nenarážím nikterak svobodně a darebácky na p. vrchního radu dra II., mého dobrého známého a dokonce vzácného přítele, který mladou vepřovou s knedlíkem a se zelím má tuze rád — já taky! — ale jen se o tom zmiňuji.

Kde je vina?

Berní úřad, který zabavuje svrsky různé občanu poplatnému a daně neplatícímu, má mít také rozum.

Zabavili věc hmotnou, v našem případě šicí stroj, pánské kolo, gramofon, dobrá, ty věci se nemění. Ale on v listopadu 1931 zabavil také věc živou, prase o 60 kg váhy. Když je zabavil, také dobrá. Dlužníku a poplatníku to bylo snad (?) řečeno. Ale, copak pro pána krále měl ten dlužník povinnost, prase zabavené dále živit a o ně se starat? Aby erár byl krátký? „Vezměte si je, zabavte si je, živte je a starejte se o ně!“ řekl bych já, a vyhnal bych to prasátko ven na ulici.

Tak, slavný berní úřade!

5. Opakují: kde je vina? Když se zabaví užitek a užitečný tvor, v našem případě pěkné, mladé, 60 kilové prasátko, každý hospodář ví, že nebude je chováti dlouho — z podzima do nejbližších dnů po Novém roce, do masopustu, a v lednu nebo v únoru, za těchto tuhých zimních měsíců, že je „odkrouhluje“.

A to mají také dobře vědět pánové z berního úřadu.

Ale zabavit prase v listopadu a prodej jeho dražbou veřejnou položil teprve na konec dubna roku příštího, to je naprosto pochybeno, nerozumno.

6. Nikdo nemohl očekávat od mého mandanta, že prasátko zabavené bude krmit dva, tři roky, jak to činil svého času v Humpolci lékárník Richard Waleský ctěné paměti.

7. To je pohádka a kus tradice. Já se zmiňuji o ní zúmyslně, a řeknu bezesouštně proto jen, aby také zážiti a vážení pánové ze senátu odvolacího s úsměvem vrátili se ke svým krbům. Pro přítomnou věc nemá tato historka prázdný význam.

Tedy: Bylo prase. Lékárník Richard Waleský v dávných letech koupil si na trhu v Humpolci ve středu prasátko. Sele k chovu. A líbilo se mu. Mělo taková milá, modrá, přibledlá oka, která zastíňoval řídký, žlutý řas obočí. Pan lékárník řekl, že to bílé, hezké, nemluvné zvířátko je jeho miláčkem. A bylo. Kuchařka lékárníková měla přísný rozkaz, dávat milému selátku včas a v hojnosti mléka a jinou potravu, a lékárník na ně dohlížel, měl je rád a hladil....

Prasátko rostlo. O vánocích těžko neslo svůj pupík, který se mu vlácel po zemi. „Zabít je!“ volala hospodyně. „Co s ním?“ — A takhle odpovídal hospodář: „Ne, je tak krásné, tak dobré, mám je tak rád, sám jsem si je vychoval. Ke mně se tučí jako pes, vidí ve mně kus lidské dobroty, to prase nezabiji!“

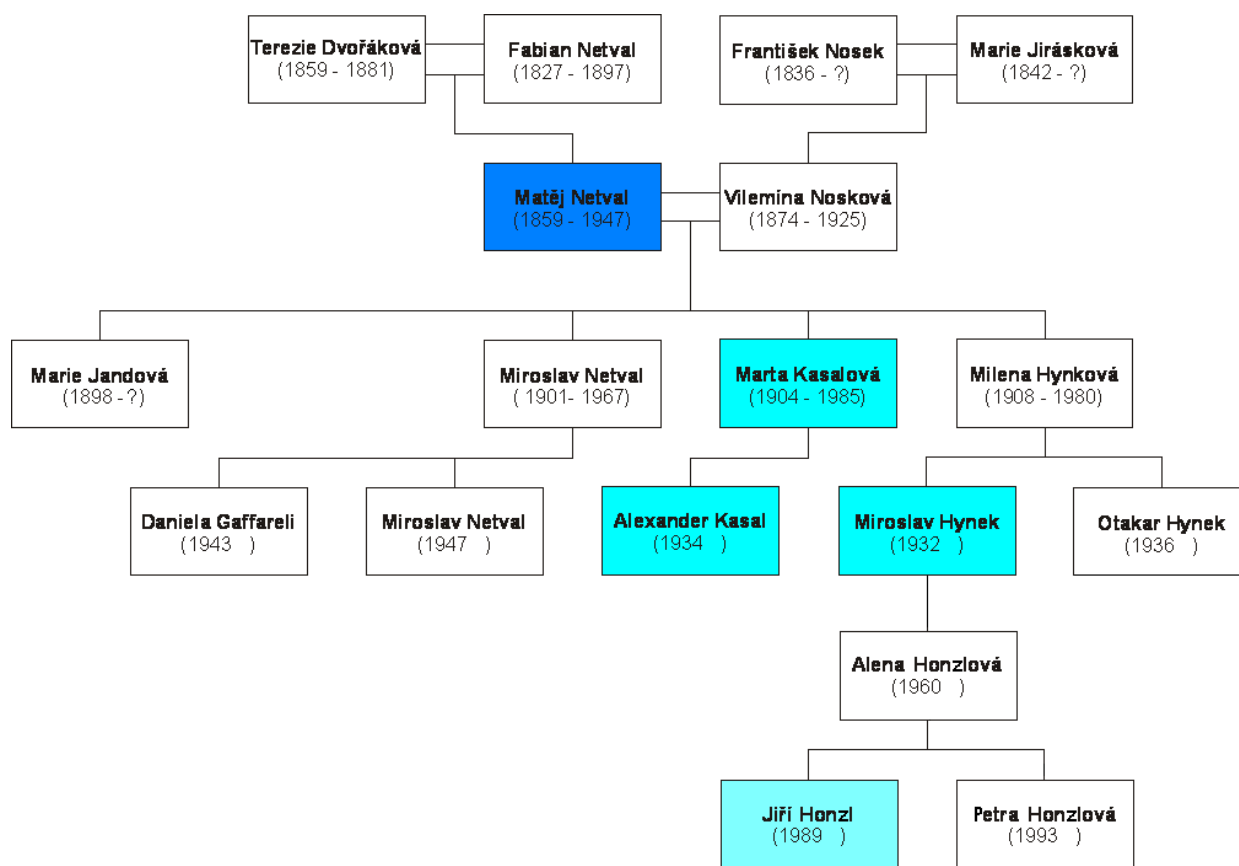
A nezabil je ten rok, ani druhý, ani třetí. Když jeho zamilované prasátko stalo se už velkým, stopadesátikilovým prasetem, on si

NETVAL, M., Něco o maření exekuce, Českomoravské listy, Čáslavsko-kutnohorský obzor a Humpolecký týdeník, IV/1933, 10 (necelé).

Obrazové přílohy

Obr. př. č. 1

Rodokmen JUDr. Matěje Netvala (kráceno).



SAJH, Rodokmen JUDr. Matěje Netvala.

Obr. př. č. 2

Centrum Humpolce s vyznačenými místy týkajícími se Matěje Netvala.



Obr. př. č. 3

Netvalova vila, Školní 595, Humpolec.



Obr. př. č. 4

Zasedání při ražení nouzovek; Netval je muž napravo v bílém obleku



HAMZA, J., kalendář Humpolec 2005, Humpolec: MANATECH spol. s r. o., 2004.

Obr. př. č. 5

Řád italské koruny; listina a medaile



MAS Pacov, JUDr. Matěj Netval.

Obr. př. č. 6

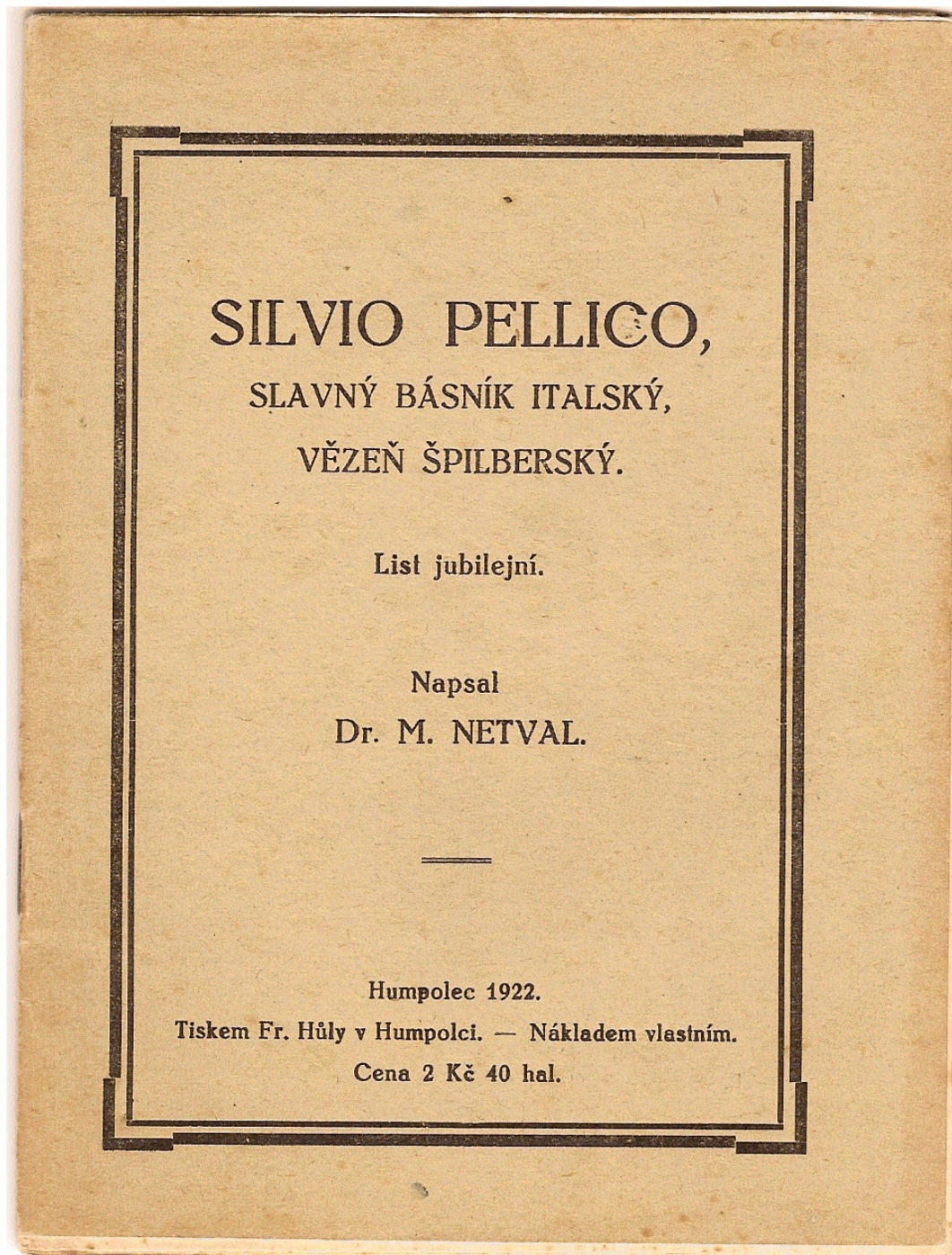
Titulní strana *Francescy z Rimini*



PELLICO, S., *Francesca z Rimini*. Praha: nákladem JUDr. Matěje Netvala, 1920.

Obr. př. č. 7

Titulní strana medailonu *Silvio Pellico, slavný básník italský, vězeň špilberský*



SILVIO PELLICO,
SLAVNÝ BÁSNÍK ITALSKÝ,
VĚZEŇ ŠPILBERSKÝ.

List jubilejní.

Napsal
Dr. M. NETVAL.

Humpolec 1922.

Tiskem Fr. Hůly v Humpolci. — Nákladem vlastním.

Cena 2 Kč 40 hal.

NETVAL, M., Silvio Pellico, slavný básník italský, vězeň špicberský. Humpolec: vlastním nákladem, 1922.

Obr. př. č. 8
Netval s rodinou

Horní řada zleva: Marie, Miroslav, Marta; dolní řada zleva: Vilemína, Milena, Matěj



SAJH, Rodinné fotografie.

Obr. př. č. 9

Fotografie z oslavy Netvalových pětadesátin

Horní řada zleva: Marie Jandová, Miroslav, jeho manželka Ludmila, jejich dcera Daniela, Miroslav Hynek; dolní řada zleva: Marta Kasalová, Alexander Kasal, Matěj, Otakar Hynek, Milena Hynková



SAJH, Rodinné fotografie.

Obr. př. č. 10

Matěj Netval s dcerou Marií a synem Miroslavem



SAJH, Rodinné fotografie.